

SENTENTIAE
PVLCHERRIMAE CVM
multarum rerum definitionibus: ex
Marfilij Ficini Florentini, Philoso-
phi Platonici, Medici, & Theologi cla-
rissimi operibus collectæ,
secundum alphabetum
distributæ,

P E R

ADAMVM HENRICVM PETRI.

OID. LIB. III. DE TRIST.

Nempe dat & quodcunque libet fortuna, rapitque
Irus & est subito, qui modo Cræsus erat.
Singula quid referam, nil non mortale tenemus,
Pectoris exceptis, ingenijque bonis.

B A S I L E A E.

ANNO M. D. LXXVI.

SENTENTIAE
PVLCHERRIMAE CVM
multarum rerum definitionibus: ex
Marfilij Ficini Florentini, Philoso-
phi Platonici, Medici, & Theologi cla-
rissimi operibus collectæ,
secundum alphabetum
distributæ,

P E R

ADAMVM HENRICVM PETRI.

OID. LIB. III. DE TRIST.

Nempe dat & quodcunque libet fortuna, rapitque
Irus & est subito, qui modo Croesus erat.
Singula quid referam, nil non mortale tenemus,
Pectoris exceptis, ingenijque bonis.

B A S I L E A E.

ANNO M. D. LXXVI.

NOBILISSIMO ADO-
lescenti D. Christiano à Mon-
bardon, nobilissimi Viri Hu-
gonis à Monbardon, Domini à Monte
Sauione filio.

ADAMVS HENRICVS PETRI
BASIL. S. P. D.

ARENTVM tuorum nobilissimorum uirtus efficit
(Christiane optime) ut te tanquam uestigia eorum
sequentem, amoris quodam ardore prosequar: tan-
ta enim eorum laudes passim apud nos, dum in æ-
dibus V. C. GILBERTI COGNATI agerem, extite-
runt, tum etiam tuæ indolis atq; uirtutis gloria &
fama, quam ex condiscipulorum tuorum relatione
percepi, quæ me non medio criter commouerunt,
& hoc tempore præcipue nostris in finibus te salu-
tare monent, quamuis iam ante sæpe hoc in animo habuerim: uerum uolui
occasionem tempusq; commodius expectare, quod nunc uidetur nobis con-
tigisse, huic itaq; meæ expectationi gratissimè accidit MARSILIUS FICINVS
FLORENTINVS, cuius libri parentis mei typis imprimebantur, ex cuius ope-
ribus tum Indicem, cum flosculos quosq; pulcherrimos collegi, ac eos tali
ordine distribuere uisum est, ac tibi tanquam uirtutis iter arduum ingresso,
literarumq; fautori inscribere. Reperies in eo nihil penitus, quod tibi non
delectationi & utilitati erit: eum itaq; alacri uultu excipere ne dedigneris, &
hoc cum corporis & animi sanitate, usq; ad supremi spiritus afflationem frue-
re. Accipe igitur hoc munusculum paruum, tenueq; mei erga te amoris testis-
monium, maiora paratus exhibere si per ætatem licuisset. Præceptori tuo,
Viro doctiss. Ioanni Surrino meo nomine obsecro salutem plurimam dicas.

Bene uale. Datum Basileæ ex ædibus nostris, Idib. Martij,
Anno à partu Virginis, Millesimo quingena-
tesimo sexagesimo primo.

Michael Petreius Hammel-
burgensis Lectori S.

 Visquis ades, doctiq; uides monumenta laboris,
Et pia, sed prisca temporis, acta legis.
Ingenium Authoris merito digneris honore,
Et doctum grata suscipe mente librum.
Insignis iuuenis, clarus, nulliq; secundus
Arte ubi tantum prodidit Author opus.
Quod cum uirtutis, laudes, almæ pietatis
Tum solidæ flores utilitatis habet.
Quæ fuerant etenim summo quærenda labore,
Quæ clemens uirtus: te liber iste docet.
Quicquid diuinis scriptum fuit undique libris,
Quod sacra Iura docent, quod medicina potest:
Quicquid Marsilius scripsit sapientiæ amator,
Qui Phœbum coluit Pegafidesq; deas.
Cuncta sub hoc libro coemis nunc ære sonante,
Atq; studes, tenera si legis arte, Vale.

SENTENTIAE PVL-
cherrimæ, ex Marsili Ficini Flo-
RENTINI OPERIBVS COLLE-
ctæ, & secundum alphabetum
distributæ.

Litera A.

ADOLESCENS ET PVER.

Dolefcens curet ut seni similis
sit, credat se posse senescere, se-
niores honoret. Lib. 3. Epist.

Puerorū curam parentes uel
pædagogū habere debent. In Com. Plat.

Adolescentes limites præceptorū & pæ-
dagogorum non prius transgrediuntur, q̄
iniqua uulgi consuetudine deprauentur.
Superiorem quippe uiuendi normam do-
mi inhibitam sequerentur, nisi ab ea impro-
borum hominum, eorum præsertim qui il-
lis blandiuntur, usu consuetudineq; defle-
cterentur. In Com. Plat.

ADVLATOR ET ADVLATIO.

Nemo pestilentior homicida, quam adu-
lator, qui quantum in se est, interficit ani-
mum. Lib. 1. Epist.

Memento adulationem seruire uitium
esse, imò etiam multò uilius quam seruire:
nemo enim aptè adulari potest, quin à catel-
lis longissime superetur. Lib. 3. Epist.

Adulatio est conuersatio ad uoluptatem
absq; ratione boni habitus, ad oblectatio-
nem consuetudinis tendens, mediocrita-
temq; transgrediens.

ÆQVITAS.

Æquitas iustorum conducentiumq; re-
missio, moderatio in commercijs, ordo ra-
tionalis animæ quò ad honesta & turpia.

AER.

Aer elementum, cuius omnes loci muta-
tiones secundum naturam sunt.

AFFINIS.

Affinitas est, ut meminerint se lege qua-
si natura quadam ita esse conuictos, ut rem
operamq; suā communicare sibi inuicem
debeant. Lib. 3. Epist.

AGRICOLA.

Agricolæ officium est, de agriculturæ o-
portunitate consulere, aerem & agricolas
seniores. Præterea tanta cum fide, liberali-
tateq; hospitibus suis agri fructus offerre,
quanto illi cum scenore illos reddit ager.
Lib. 3. Epist.

AMBITIO.

Ambitio habitus animæ omnes, honoris
gratia sumptus admittens, præter rationis
normam.

AMICVS.

Cum uiri boni & amici agitur res, res a-
gitur nostra. Lib. 1. Epist.

Non est suavis absque amico suauissimo
melodia. Lib. 3. Epist.

Amicus in amico nõ imagittem suam tan-
tum inspicit, sed seipsum. Lib. 3. Epist.

Nihil in rebus humanis uel rarius acqui-
ritur, uel præciosius possidetur, uel infeli-
cius, periculosiusq; amittitur, q̄ amicus.
Lib. 3. Epist.

Amicorum officium est, communi inter
se consilio quærere uerum, communi auxi-
lio sequi bonum. Lib. 3. Epist.

Nullos habere amicos utiqua statui, nisi
quos iudicauerim literas unã cum honesta
te morū, quasi cum loue Mercurium conium-
xisse. Lib. 1. Epist.

AMICITIA.

Veram Platonici Philosophi amicitiam,
stabilem uitę duorum unionem definiunt.
Lib. 1. Epist.

Non est inter religiosos amicitia uera, ni-
si quã uera religio conciliauit. Lib. 3. Epist.

Amicitia quę breui, utilitate uel uolupta-
te contrahitur, breui tempore dissipatur.
Lib. 3. Epist.

Amicitia consensus in rebus honestis &
iustis, eiusdem uitæ electio, consensus in
deliberando atq; agendo, concordia in com-
munionem uitæ cum beneuolentia, commu-
nio in dandis accipiendisq; beneficijs.

AMOR ET AMATOR.

In hac uita humanus amor in Deum hu-
manæ præstat cognitioni, quia Deum ne-
mo uerè cognoscit. Lib. 14. cap. 10. Theol.
Platon.

Amor animam naturalis corpori iungit,
amor eam naturalis in corpore detinet.

Amor idem quotidie ipsam ad cultū cor-
poris prouocat. Lib. 16. cap. 7. Theol. Plat.

Ita natura comparatum est, ut neq; amor

honestus

honestus sit, nisi religiosus, necq; religio uera, nisi amore suscepta. Lib. 1. Epist.

Si uis amari ama. Lib. 1. Epist.

Vnus est uitæ custos amor, sed ut ameris ama. Lib. 1. Epist.

Verus piusq; amator res creatas non ob aliam causam diligit, nisi quia creatoris Dei, quem amat, uel imagines sunt, uel umbræ, & quanto similiores apparent, tanto magis admiratur, & laudat, simillimæ uero diuine mentis sunt mentes Deo præ cæteris deditæ. Quamobrem eiusmodi mentes inextimabili flagrantia quadam amoris, & dulcedine, & ad Deum, & se prorsus inuicem afficiuntur, dum se tum illi sponte reddunt, tanquam patri, tum sibi mutuo libentissime dedunt, tanquam fratribus. Cæteræ que inter homines amicitie nuncupantur, nihil aliud sunt quam rapinæ. Lib. 4. Epist.

Solus ille uir uerus legitimusq; amator appellandus, qui intelligit in omnibus bonis, quæ passim sibi offeruntur, & placent, nihil reuera aliud sibi placere, q̄ diuinum ipsum bonum, ex quo, & per quod cuncta sunt bona, ideoq; in ijs omnibus ipsum amat, in ipso diligit omnia, ita ut neq; ipsemet sibi ut dilectus, nisi in eo per quæ hoc habet, ut sit diligendus. Lib. 4. Epist.

Amorem cœntium Poëtæ ideo pingunt, quoniam amator, ubi uel de seipso, uel de amata re iudicat, seipsum de fallitur. Cùm uero neminem uehementius q̄ seipsum homines ament, certe à nullo magis q̄ à seipsis decipiuntur. Lib. 5. Epist.

Amor perturbatorum omnium principium est. Lib. 10. Epist.

Quemadmodum lumen ingens minora lumina prorsus extinguit, sic amor cura omnium ardentissima cæteras omnes longe propulsat. Lib. 10. Epist.

Amor circulus est bonus à bono in bonum perpetuo reuolutus. In Com. Plat.

Simplex amor ubi amatus non amat amantem. In Com. Plat.

ANGELVS.

Angelus duplex est circuitus, tum quia illic redit, unde manauit, dum suum diligit, & intelligit auctorem, tum quia considerat semetipsum. Lib. 4. cap. 1. Theol. Plat.

Bono angelo nihil post Deum melius, malo nihil peius. Lib. 1. Epist.

ANIMVS.

Animus terrestris corpore circumseptus ab amore Dei exordiat oportet, ut a-

more purgatus, lumen fortiatur inde diuinum, & in lumine gaudium. Libro 8. Epistolarum.

Animus autem indiuiduus est, ac simplex, nullam penitus discretionem distantiamque partium habens. Libro de Voluptate.

Tres sunt (ut Aristotelis uerbis utar) animi potestates, quare unâ nobis cum plantis communis est, quam uegetandi uim nominant: cuius officia tria sunt, alere proprium corpus, atque augere, ac denique aliud extra se gignere simile, alteram deinde naturam Animæ sentiendi uim uocant, quæ nobis cum cæteris quoque animalibus communis existit. Sensu uero alios intimos, alios externos esse: Externi autem, qui etiam ad propositum magis pertinent, quinque sunt uulgari propemodum diuisione uersissimi, tertia uero animi uis, solis ex omni animarum mortalium generis hominibus conuenit, eamq; intellectum mentemque nuncupat. His addit mouendi potestatem. Lib. de Volupt.

Cùm animus pars hominis omnium præstantissima sit, nemini dubium esse iam potest, quin id quod menti consentaneum est homini cognatius similitusque, quam quod sensibus conuenit, iudicari debeat, quod autem cuique cognatissimum est, proculdubio iucundissimum, ex quo intelligitur animi gaudium corporis dulcedine maius ac prælatius esse. Accedit ad hæc quod animus indiuiduus est, ac simplex cognitio quoque ueritatis paritur indiuidua. Lib. de Volupt.

Humanus animus affectat qualia sint diuina intelligere, aspiciens in ea, quæ sibi cognata sunt. In Com. Plat.

Animus in senectute perturbationibus sedatis, quas secum affert iuuentus, segregatus à corpore diuina propius & apertius inspicit. In Com. Plat.

Animus cum (ut Platoni nostro placet) duabus tantum alis: id est, intellectu & uoluntate possit ad cœlestem patrem & patriam reuolare, ac Philosophus intellectu maxime nitatur, sacerdos uero uoluntate, & uoluntatem intellectus illuminet, uoluntas intellectum accendat, consentaneum est qui primi diuina per intelligentiam uel ex se inuenerunt, uel diuinitus attigerunt, primos diuina per uoluntatem rectissime coluisse, rectumq; corum cultum, rationemq; colendi.

rolendi ad cæteros propagasse. Libro de Christ. relig. in proœm.

Animus Deo plenus tantum in Deum erigitur, quantum & diuino lumine illustratus agnoscit Deum, & diuino calore accensus sentit eundem. Lib. de Christ. relig. cap. 2.

Quid miraculosius, quid diuinitus in terris, q̄ animus omnino corporis sui dominus? Lib. de Christ. relig. cap. 10.

Virtus animi est æqualitas quædam, ut Magi tradunt, per quam animus & sibimet & ipsi uero bonoq; consonat. Lib. 8. Theol. Plat. cap. 2.

Animus propria labe, id est, iniquitate non perit. Iniquus enim animus non minus est animus & uitalis, quam sit æquus. Libro 9. Theol. Plat. cap. 5.

Viuet semper religiosus animus, ut dignum suscipiat præmium. Viuet semper & impius, ut luat supplicia impietatis, qui infinitè peccat, quoties pro finitis commodis Dei obliuiscitur infiniti, & malignum habitum contrahit indelebilem, per quem mille annorum millia sit peccaturus, si uixerit, postquam statuit semel tum diu peccare, quam diu uiuet. Lib. 14. Theol. Plat. cap. 10.

Animus est uerus motor corporis. Lib. 15. Theol. Plat. cap. 12.

Plus animus ad Deum se conuertens, tribus quibusdam gratijs, diuinitus incedit munitus, fide uera, spe firma, charitate feruenti. Com. D. Paul. cap. 10.

Animus tanquam diuinus diuinitus Theologice mysterijs expritur. Lib. 1. Epistol.

Videbat animus ipsam Iustitiam, uidelicet sapientiam, uidebat harmoniam, & quandam diuine naturæ mirabilem pulchritudinem, atq; has omnes tum ideas, tum diuinas essentias, tum primas naturas, quæ in æterna Dei mente sic nominat, quarum perfecta cognitio, hominum mentes, quam diu illic degunt, foeliciter mutantur. Lib. 1. Epistol.

Solo enim diuino ueritatis pabulo, reuera diuinus animus oblectatur, alitur, augetur. Lib. 1. Epist.

Diuinus animus nulla ex re alta pendere debet, q̄ ex Deo. Lib. 1. Epist.

O q̄ malus est homo, cui canis & equus melior est q̄ animus, o q̄ deformis, cui calceus, quantum in se est, pulchrior est q̄ animus. Lib. 3. Epist.

Nihil huic reuera bonum est, uel pulchrum, apud quæ cuncta præter ipsum: id est, præter animum bona uideantur, & pulchra. Libro 3. Epist.

Nihil pauperius & inanius illo, cuius horrea quidem plena sunt, animus uero uacuus. Lib. 3. Epist.

Honestis exhortationibus adolescentis animus ita formandus, ut moderatus pacatusq; reddatur. Lib. 4. Epist.

Non attinget animus rationes rerum uerissimas, quæ sunt à corporibus separate, nisi ipse seipsum tum morum purgatione, tum speculationis intentione à corpore separauerit. Libro 5. Epist.

Animi natura liberi non possunt aliter, quam liberali quadam beneficentia uinci. Lib. 6. Epist.

Animus noster (ut est apud Platonicos) mediam quandam inter æterna & temporanea obtinet regionem. Atq; tanq; utrorumq; particeps, ad utraq; pro arbitrio uoluitur. Quando temporalibus sese mergit, primo quidem breuem quandam falsamq; dulcedinem sentire uidetur, ut ex longa treraq; amaritudine prorsus obruitur. At cùm sese erigit ad æterna contra omnino se habet. Nempe post breuem quandam falsamq; amaritudinem, dulcedine uera & diuturna perfunditur. Quippe cùm non temporaneum, sed æternum sit æternæ intelligentiæ uerum nutrimentum. Lib. 6. Epist.

Longè distincti sunt animi, quando alterum alterius ingenium ignorat. Libro 9. Epistol.

ANIMA.

Est anima hominis quodammodo omnia, præsertim cùm sit in corpore ex omnium uiribus composito, cœliq; temperatissimo. Lib. de Christ. relig. cap. 16.

Vita corporis anima est, animæ uita Deus. Lib. de Christ. relig. cap. 20.

Cur iudicamus animam corpore meliorem, nisi quia summæ bonitati propinquior? Lib. 2. Theol. Plat. cap. 3.

Ab anima superiorum uirtute fit motus operis ordinati. Lib. 4. Theol. Plat. cap. 1.

Anima est triplex circuitus, quia respicit Deum, quia seipsum considerat, quia causis rerum ad effectus descendit, rursusq; ab effectibus ascendit ad causas. Lib. 4. Theol. Plat. cap. 2.

Anima est à Deo super materiam, ut eam non attingat elementorum procella,

& iniquitas certantium qualitatum. Lib. 14. Theolog. Plat. cap. 4.

Anima est essentia, est & uita. Libro 5. Theolog. Plat. cap. 14.

Rationalis anima uera naturalis uita est. Libro 5. Theol. Plat. cap. 6.

Indiuidua uirtus animæ humanæ qualitas est. Lib. 8. cap. 5. Theolog. Plat.

Animæ officium est, penetrare facillimè corpora, implere, mouere. Lib. 6. Theolog. Plat. cap. 6.

Præstantissimæ animæ partes sunt intellectus atq; uoluntas, quædo circa corporalia occupamur, intellectus aut nihil cernit omnino, aut non sincerè discernit, sensibus, & phantasiæ deceptus, uoluntas affligitur, dū multis inde uexatur curis. Libro 9. cap. 2. Theolog. Plat.

Anima qua uiuunt corpora, omnibus corporibus potior est, quia uitam dat corporibus. Lib. 12. Theolog. Plat. cap. 5.

Tres rerum ordines ad humanam animam pertinere uidentur, prouidentia, fatum, natura. Lib. 13. Theolog. Plat. cap. 2.

Anima est actus corporis physici, organici potentia uitam habetis. Lib. 15. Theol. Plat. cap. 7.

Anima est principium uiuendi, sentiendi, intelligendi. Libro 15. Theolog. Platon. cap. 7.

Anima est id quo uiuimus, & quo sentimus, ac intelligimus primo. Lib. 15. Theol. Plat. cap. 7.

Quot corpora hominum sunt, totidem & uitales complexiones, totidem uiuificæ, totidem animarum mentes. Lib. 15. cap. 12. Theolog. Plat.

Confert descensus animæ in corpus ad animæ ipsius beatitudinem. Lib. 16. cap. 4. Theolog. Plat.

Anima hominis mentibus omnibus obtusior, comparatione indiget ad plenissimum rerum maximarum iudicium. Libro 16. Theolog. Plat. cap. 4.

Animæ cedunt diuinæ uoluntati. Lib. 16. Theolog. Plat. cap. 4.

Animas impiorum in ipso iudicij tempore, etiam nullo fugante, procul à diuini iudicis cultu pro uiribus fugituras. Com. D. Paul. cap. 15.

In spiritu uiget anima, in animo fulget intelligetia. Lib. de Vit. cœlest. comp. cap. 26.

Magnum es quiddam, & anima, te parua non implent, optimum quoq; si displicent

tibi mala, pulcherrimum, si horres turpia, sempiternum, si temporalia parumpendis. Lib. 1. Epist.

Inter omnes animæ uires, quæ in cognoscendo uersant, supremæ sunt, intellectus & ratio: infimæ uerò gustus & tactus: hæc quidem ad naturam descendunt corporalem, illæ uerò ad incorpoream ascendunt substantiam atq; diuinam. Lib. 5. Epist.

Tanta est animæ excellentia, ut re proorsus nulla indigeat ad essentiam. In Com. Plat.

Vita sensualis est conflata ex proprietate indiuidua atq; diuidua. In Com. Plat.

Anima non inest proprie corpori, sed ad est. Ibid.

Anima adest corpori separabiliter, sicut lumen aëri. Ibid.

Qualibet uis animæ est in qualibet parte corporis toto, sicut anima. Ibid.

Anima quod seipsum mouet, uitalis motus antmantibus causis.

ANIMOSITAS.

Animositas impetus uiolentus irrationalis animæ absq; ratione & ordine mentis.

ARS.

Artium opera eatenus permanent incorrupta, quatenus ui naturæ seruantur. Lib. 2. Theol. Plat. cap. 7.

Quid est ars humana? Natura quædam materiam tractans extrinsecus. Lib. 3. Theolog. Plat. cap. 1.

Ars est recta efficiendorum operum regula. Libro 1. Epist.

ASTVTIA.

Astutia affectio, qua finem propriū coniectamus.

ATTENTIO.

Attentio, intentio animi ad discendum.

AUARITIA.

Auaritia libidinum explendarum gratia pecunias affectamus. Comment. D. Pauli, cap. 10.

AUDACIA.

Audacia sine sapientia, est fera, indomita, ac penitus effrenata. Libro de Christ. relig. cap. 3.

Audacia, securitas qua quis malum necq; futurum expectat, necq; præsens horrescit.

AURORA.

Aurora diei principium, primum à Sole lumen.

AUXILIUM.

Auxilium, expulsio mali, uel aduerti, uel etiam imminētis.

Litera B.

LITERA B.

BEATITUDO.

Beatitudo bonum ex bonis omnibus accumulatum, potestas ad bene uiuendum seipsa sufficiens, perfectio secundum uirtutem sufficiens, uitæ commodius.

BEATVS.

Beatus ille futurus, qui humiliter diuine legi se subijcit, miser uerò qui eam superbe contemnit. Lib. 18. Theol. Plat. cap. 10.

Illi dumtaxat, quibus bona plurima ad sunt, beati dicuntur. Hi tamen non prius beati sunt, quam bona ipsis presentia ad sint. Lib. 1. Epist.

Beate uiuere nihil est aliud, quam ueritate gaudere. Lib. 3. Epist.

BENEFICENTIA ET BENEFICIUM.

Quot beneficentia prosequeris, totidem & sequentur libenter, & obsequentur. Totiens bene uincis, quotiens beneficio uincis. Lib. 6. Epist.

Iustum quidem, sed humanum est beneficium præstare merentibus, clementissimum uerò est, atq; diuinum, largiri etiam non merentibus. Lib. 1. Epist.

BENEVOLENTIA.

Nihil ad egregias res agendas commodatius est, q̄ prudentum doctorumq; uirorum beneuolentia, nullum certius est argumentum, uel iustitiæ, prudentiæ, q̄ si huismodi amici ad sint, uel iniustitiæ, & imprudentiæ, q̄ si desint. Lib. 1. Epist.

Beneuolentia, electio hominis ad hominem grata atq; accepta.

BONITAS.

Bonitas tanto interuallo saltem mentem superat, quanto longius boni q̄ speciei tendit largitio: quod enim res quæq; potentiôr est, eo longius operatur. Libro 1. Theolog. Plat. cap. 6.

Bonitas ipsa munus suum impertit omnibus: id est, unicuiq; aliquam bonitatem. Lib. 2. Theol. Plat. cap. 1.

Viuit ut uult præ cæteris ipsa bonitas, cuius uitam uult uoluntas omnis, præter quâ nihil aliquâ uult uoluntas. Lib. 2. Theolog. Plat. cap. 12.

Sola diuina bonitas est absolutum diuinæ mentis obiectum. Libro 2. Theol. Plat. cap. 12.

Diuina bonitas non indiget creaturis. Libro 2. Theolog. Plat. cap. 12.

Bonitas, affectio qua eligimus optima.

BONVM.

Bonum ipsum nunquam respicere possumus. Libro primo Theolog. Plat. capite sexto.

Bonum latius est, quam uita, quia pluribus continet, magis quoque necessarium est mundo, quam uita. Lib. 2. Theol. Plat. cap. 6.

Non desiderat unquam nisi bonum, non reperitur unquâ nisi uerum. Lib. 2. Theol. Plat. cap. 6.

Bonum quod superius gratia expetendum. Bonum quod in omnibus quæ sunt, salutis est causa: causa omnis, q̄ ad ipsum tendit id, à quo ueniunt quæcunque sunt eligenda.

Mortalia usu comparanda esse. Naturalia ratione querenda, diuina ratione à Deo petenda. Lib. 1. Epist.

Mortales quotidie à Deo petunt, sed ut bene illis utantur, nunq; postulant. Libro 1. Epistol.

In ore bonum gestamus, in pectore male. Lib. 1. Epist.

A bono non proficiscitur, non nisi bonum. Lib. 1. Epist.

Pudeat quandoque mortales, pudeat, inquam, dum non alia ratione, nisi quia bona mortalia diligunt, in ijs diligendis æternum ipsum bonum negligere, unde hæc id profus habeat, ut sint bona. Bona quidem in seipsis omnia sunt, quoniam sunt ab ipso bono, bona rursus & nobis quatenus referuntur ad ipsum. Libro 3. Epist.

Non est bonum hæc habere quæ dicuntur bona, nisi bonis dignus fueris. Bonis enim non fruitur nisi bonus. Libro quarto Epistolarum.

Bonum ipsum quia immensum est, ubique uiget, atq; exuberat undiq; & affectus noster benefequendi est aliquid proculdubio bonum: Solus autem qui bene uult sequitur bonum, qui summæ bonitatis ipsius gratia, per quam singula bona sunt, atq; feruantur, passim bona singula sequitur. Lib. 4. Epist.

Est bonorum natura duplex, nam & explet animum, & omni molestia liberant, eitismodi uerò expletio atq; liberatio proculdubio est ipsa tranquillitas: quæ quoniam cæterorū possessionem bonorum sequitur, consequens est, ut eorum omnium finis, atq; extremū; ob eamq; causam summū meritū uideatur,

uideatur, nec enim quiescit animus, nisi bona consecutus fuerit, quies autem & tranquillitas unum atque idem est, bonum igitur aliorum possessioni succedit, eius itaque gratia bona quaesita uidentur omnia, quae hic sic finis ultimus atque optimus ab omnibus expetendus. Libro de Volupt.

Bonum est principium, finis, comprehensio omnium. In Com. Dionys. Areop.
Bonum est quod omnia entia appetunt. In Com. Plat.

Plato in Republ. Si boni ipsius cognitio nobis desit, ante omnes alias & scientias inutilis, conatus irritos, noxias actiones fore. In Com. Plat.

LITERA C

CALVMNIA.

Calumniæ, dissensio amicorum uerbis facta.

CARDINALIS.

Legitimi Cardinales nihil aliud sunt, quam quidam Christianæ Ecclesiæ cardines, Apostolorumque uicarii, atque idcirco debent non proprio, uel suis ipsius uel alterius commodo, sed communi Ecclesiæ bono consulere. Præterea nihil agere, uel cogitare, uel loqui, quod non sit sanctitate Apostolica dignum. Qui uero contra faciunt, neque Cardinales, imò sacrilegos esse, neque Apostolorum uicarios, sed inimicos. Lib. 3. Epist.

CASTIGATIO.

Castigatio, curatio animæ ob commissa scelera.

CAUTIO.

Cautio, declinatio mali diligentia custodiendi.

CELEBRITAS.

Celebritas, rebus secundum leges sacræ.

CHARITAS.

Timor non est in charitate, sed perfecta charitas timorem foras mittit. Lib. de Christ. relig. cap. 6.

Nihil Deo gratus est charitas. Lib. 1. Epist. Diuina charitas, siue Paulum audiamus, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet, neque extitit unquam. Siue Ioannem Euangelistam, timor in charitate non habitat, sed perfecta charitas timorem omnem expellit. Aurelius Augustinus nosmet exclamat. Solus nullum charum amittit, cui omnes in illo chari sunt, qui non amittuntur. Lib. 4. Epist.

Vera charitas, sicut Paulus inquit Apo-

stolus, non quæ sua sunt, sed quæ alterius sunt quaerit. Lib. 4. Epist.

Diuina charitas, dum proprio gaudet bono commune omnibus amat, curatque bonum. Charitas humana uicissim, quatenus communi omnium bono gaudet, eatenus proprium inde reportat bonum. Quamobrem qui manet in charitate, in Deo manet, permanetque semper in gaudio, tum quia Deus ipse charitas est, tum etiam quia diuinitatis flammis animus ardere affectus, Deum quidem excelsum in seipso, homines autem amat in Deo, interim ipso Deo, charitas est, afficitur mirabiliter, Deusque efficitur. Lib. 8. Epist.

Charitas sola permanet, & qui manet in charitate, in Deo manet: sed quoniam pacto manet Deus in eo? In animo, inquam, finito ipse Deus immensus manet quidem animus noster in Deo comprehensus, manet autem Deus in animo comprehendens. Manet certe Deus omnipotens etiam ubi non est charitas, sed tanquam iudex acrior atque iudex exactor poenarum. Manet rursus clementissimus Deus ubi uiget charitas tanquam Eucharistia salutatis, & gratiarum omnium abunde largitor. Lib. 8. Epist.

O Charitatem omnipotentem, quæ Deus est, quæ facit, quæ seruat, quæ perficit omnia. O sapientissimam Charitatem, quæ diuinitus accendens animum, ex animo mirabiliter transformat in Deum. O Charitatem proculdubio benignissimam, quæ gratiam creatoris immensam cum finita creatura communicat Eucharistie sanctitate committione. Quæ Christus ipse, proprius mundi seruator dum & in caelo est, nihilominus ad consummationem seculi totus est ubique nobiscum. Lib. 8. Epist.

Qui manet in charitatis ardore, statim in ipsa Dei luce manet, statim diuinum gaudium manet in eo. Lib. 8. Epist.

Charitas integra animi declaratio, ciuilibus scientia, honestorumque atque utilium: scientia iustitiam inducent in Reipub.

CIVIS ET CIVILITAS.

Ciuis officium est considerare ciuitatem esse tanquam animal unum, ex ciuibus tanquam ex partibus constitutum. Ac partem toti non parti totum seruire debere. Lib. 1. Epist.

Ciuitas monere uidetur, ut ciues singuli, esse se quaedam ciuitatis membra meminerint. Lib. 1. Epist.

Quam

Quam apud Platonem nostrum ideam optimi ciuis quotidie legimus, in hoc ferme iam agnouimus. Cui tam cura publicæ sunt, quam ceteris propria, in quo singularis magnanimitas, & incredibilis mansuetudo inter se de puritate contendunt. In quo & prudentia liberalissima, & liberalitas prudentissima, in quo tanta cum grauitate benignitas, ut tot diligant, quot uident, tot amment coluntque, quot & norunt. Lib. 3. Epist.

Ciuis siue magistratus sit, siue priuatus officium est, tam diligens publici cura, quam ingenis amor proprii. Lib. 3. Epist.

Oportet ciues, non sibi, sed ciuitati uiuere. In Com. Plat.

CIVILIS HOMO.

Ciuis homo peritus eorum quæ ad administrationem reipubl. pertinent.

CIVITAS.

Ciuitas habitatio multorum hominum communibus utentium legibus: coetus hominum eisdem legibus subiectorum.

Ciuitatis uirtus recta reipublicæ constitutio.

Ciuitas non diuitijs, sed uirtute seruatur, magnaque geruntur. In Com. Plat.

COELVM.

Cælum quanto minus crassum est, quam cætera, tanto luce, motu, effectu est admirabilius. Lib. 1. Theol. Plat.

Cælum corpus est optimum, diuinitati quam proximum. In Com. Plat.

Cælum corpus omnia complectens corpora, præter ipsum superum aërem.

COLOR.

Color lux est opaca. Lib. de Lum.

COMMVNIO.

Communio legum iusta institutio, qua quod præditum est, probum dicitur: habitus concordiam præstans.

CONCORDIA.

Concordia consensus imperantium & subditorum in imperandi obediendi ratione.

CONFERENS.

Conferens, quod in bonum fert.

CONIECTURA.

Coniectura rei latentis iudicium.

CONSANGVINEI.

Consanguineorum est, se inuicem tanquam eiusdem corporis membra diligere. Lib. 3. Epist.

CONSCIENTIA.

Conscientia cogitatio tristis absque ratione,

CONSENSIO.

Consensio communicatio rerum omnium cogitationum, suspicionumque concordia.

CONSULTOR.

Noli igitur tibi quicquam credere, noli rursus unico te totum committere consulti, sed plures habeto, atque illos quidem admodum seniores, quos experientia rerum diuturna docuerit, quorum mores tibi tanquam optimos constantissima commendet fama, ac res ipsa manifestissime probet. Quotiens una cum tuis senioribus de re grauiore deliberas, cauetuam intelligant uoluntatem, ne forte cupiditatem tuam potius quam utilitatem, & dignitatem consulendo sequantur. Libro 5. Epistol.

CONSILIUM.

Consilium admonitio alterius de agendarum rerum ratione.

CONSTANTIA.

Constantia, potestas perferenda molestiæ sequentis ex ijs, quæ recta ratio iussit: potestas, quæ nunquam deicitur e rationis proposito.

CONSULTATIO.

Consultatio, consideratio futurorum, quoniam pacto conferant.

CONTINENS.

Continens est cuius ratio iudicat uerè, affectus obtemperat agere. Lib. 12. Theolog. Platon. cap. 10.

CONTRARIETAS.

Contrarietas, distantia maxima illorum, quæ sub eodem genere per quasdam differentias continentur.

CONTVMELIA.

Contumelia, iniuria quæ per contemptum inferitur.

CONVIVIUM.

Conuiuium laborum requies, remissio curarum, ingenij pabulum, amoris & magnificentiæ argumentum, esca beneuolentiæ, amicitiae condimentum, fomētum gratiæ, uitæ solatium. Lib. 3. Epist.

COR.

Cor principium est uenarum, scilicet angustissimarum, quæ in iecore dilatantur. In Com. Plat.

CORPVS.

Corpus apud Platonem ex materia quadam constat, & quantitate, atque ad materiam extendi & affici pertinet solum, & ipsa extensio affectibusque passiones quadam

quædam sunt, Lib. 1. Theol. Plat. cap. 2.

Infinitam multitudinem corpus Pythagorici arbitrantur, quoniam absque fine diuiditur. Libro 1. Theol. Platon. cap. 2.

Præstantissima corpora sunt (ut ad Platonicos) cœlicolarum, dæmonumq; & hominum. Lib. 1. Theol. Plat. cap. 2.

Inferiora corpora per superiora mouentur, superiora per naturam incorporalem. Libro 2. Theol. Plat. cap. 2.

Præest mobilibus mundi corporibus, substantia incorporalis & stabili. Libro 2. Theol. Plat. cap. 7.

Sicut anima circa Deum quasi centrum conuoluitur, ita corpus tractum ab illa, semper circum animam quasi centrum reuoluitur. Libro quarto Theol. Platon. capite 2.

Corpus & uirtutum, & uirtuū unā cum anima est particeps. Lib. 18. Theol. Plat. cap. 9.

Resurget corpus immortale. Libro 18. Theol. Plat. cap. 9.

Corpora idcirco resurgunt, ut præmia etiam & supplicia corporibus ita merentibus sempiterna in perpetuum persoluantur. Lib. 18. Theol. Plat. cap. 9.

Corpus medicinæ remedijs curatur. Lib. 1. Epist.

Patiuntur corpora, & quæ corporibus sunt coniuncta, inens autem à corpore libera. In Com. Plat.

Corpus apud Orpheum carcer dicitur, atque sepulchrum, utpote quæ in corpore tanquam mortua iudicetur. In Comm. Platon.

Corpora animarum mentiumq; umbræ & uestigia sunt. In Com. Plat.

CRUELITAS ET CLEMENTIA.

Nullum certius est aut dementiæ indicium, aut miseriarum portentumq; crudelitas. Lib. 1. Epist.

Crudelitatem plurimū exercemus, crudelitas uicissim & nos exercet. Clemētiam fugimus, fugit & nos clementia. Libro 4. Epistol.

CUPIDITAS.

Cuiusq; cupiditas, eo habitu quod uolebat, expletur. In Com. Plat.

LIBERA D.

DÆMONES.

Socrates in Phædro Platónico inquit, malorum dæmonū præcipuum esse studium,

animas seorsim à cœlesti patria in hoc exilio detinere superni patris oblitus, longasq; machinari moras, illecebris oblectamētisq; terrenis, quibus profectio quasi poculis ueneficæ Circes, soporiferisq; Syrenum cantibus delinita, nunq; aut certè tardius, in cœlestem patriam reuertantur. Contra uerò dæmonicas insidias prouidentia Dei statuit, dulcibusq; quidem his lactiferis saporibus, saporibus amaros intermisceri, ne ab eiusmodi uoluptate, quam Timaus escam nominat malorum, capiamur, ut pisces ab hamo. Hanc utiq; Platonici, præcipuè Plotinus atq; Synesius magna ex parte causam esse uoluit, ut diuina prouidentia tot tantisq; perturbationibus animos in terris uexari uoluerit. Lib. 2. Epist.

Infantiam à dæmonibus humores mirabiliter irritantibus fieri. In Com. Plat.

DECRETUM.

Decretum ciuile ad certum tempus respiciens.

DEFINITIO.

Definitio, oratio ex genere differentiaq; composita.

DEGENERATIO.

Degeneratio, prauitas in natura, declinatio ab eo quod secundum naturam: morbus eius quod secundum naturam.

DELECTATIO.

Delectatio est uoluptas suauitate auditus animum deliniens, reliquæ uerò, cæteris sensibus blanditur, uerum præter eas, quibus corpus afficitur, quatuor adiuuentæ sunt, quæ in mente quoq; postquam ab appetitione deprauata est, comperiuntur. Hæ uerò sunt, Oblectatio, Effusio, Luctatio, Maleuolentia. Est autem oblectatio, animi inclinatio ad uoluptatem emolliens. Lib. de Volupt.

DEMONSTRATIO.

Demonstratio, ratiocinatio uera: oratio ostendens aliquid per præcognita.

DEVS.

Deus, qui infinita sapientia, bonitas, claritas est, ignorans, uel ingratus, uel crudelis esse non potest. Lib. de Christ. relig. cap. 2.

Deus in seipso summum est bonum, ueritas rerum, lumen fauorq; mentium. Lib. de Christ. relig. cap. 4.

Deus in homine, hominem reddit diuitem merito. Libro de Christ. relig. cap. 16.

Dij plures esse non possunt, quia nequeunt plura esse principia. Lib. 2. Theol. Plat. cap. 2.

Deus

Deus summum est rerum principium.

Deus unius mundi ordinator unus est.

Omnis simplex infinitas Deus ipse est.

Nemo dubitare debet Deū semper esse, quando Deus est ipsum semper, imò sempiternitas ipsa est ipse Deus. Lib. 2. Theolog. Platon. cap. 5.

Deus omnia penetrat.

Difficile reperitur ubi sit Deus, quia nusquam est, quod nullius uel subiecti, uel loci limite cohibet.

Difficilius reperitur ubi non sit, quia in omnibus est, illud in quo sunt, per quod sunt, per quod seruantur quælibet ubiq;.

Deus ideo est in omnibus, quia omnia in eo sunt, quæ nisi essent in eo, essent nusquam, & omnino non essent.

Deus est omne bonum, Deus est omne uerum. Adde quod amplitudo & plenitudo ipsa est. Lib. 2. Theolog. Platon. cap. 5.

Deus per essentiam suā quasi quoddam exemplar circumspicit omnia. Lib. 2. Theolog. Platon. cap. 10.

Idem in Deo est natura eius, atq; intelligentia. Lib. 2. Theolog. Platon. cap. 11.

Deus est actus per uigil, atq; perpetuus, ex se, in se, circa se penitus. Lib. 2. Theolog. Platon. cap. 12.

Nihil extra Deum est, quod Deus excedere nequeat.

Cœlum Deus mouet tanquam finis. Lib. 3. Theolog. Platon. cap. 1.

Dei proprium est unitas, mentis ordo, animæ motus.

A Deo solo prima ipsa sit unitas in mundo, partium & totius. Lib. 4. Theolog. Platon. cap. 1.

Deus circulus unus est, quoniam à se est, circuli instar, & in se ipsum, pro ut non habet extra se principium sui uel finem, sed in se incipiens desinit in se ipsum. Lib. 4. Theolog. Platon. cap. 1.

Deus uerum bonum est, angelus imago quidem est bonitatis, sed intellectus est uerus. Lib. 5. Theolog. Platon. cap. 14.

Deus frequenter, uel bonos immunes, uel malos impunes relinquit, ut his indicijs nobis ostendat uitam alteram superesse, in qua iustitia, quæ falli non potest, pro merito impleatur. Lib. 14. Theolog. Plat. cap. 10.

Deus est animi uita, sicut anima corporis Commen. D. Pauli. cap. 10.

Deus unitas stabilis est, & status unicus. Quisquis igitur Deum assequi uult multi

tudinem pro uirtibus motumq; deuitet. Libro 1. Epistol.

Quos immortalis Deus coniunxit, homo non sepat. Lib. 1. Epist.

Deus omnipotens mirabilia solus fecit. Lib. 1. Epist.

Amantur à Deo quicumque Deum pia mente colunt. Lib. 1. Epist.

Deus amore inmensio gratis largitur omnibus omnia, solisq; dat pauperibus. Nam omnes quamuis ditissimi uideantur, omnino inopes sunt apud Deum. Merito hac sola uirtute Deum eminens, quoniam hac sola cum ueris imè imitamur. Nemo sapiens aut fortis, aut temperans se iactat æmulati Dei. Lib. 1. Epist.

Cultus Dei uirtutum uirtus est, Consecutio autem præmium est uirtutum. Lib. 1. Epistol.

Nihil penitus latere potest Deum, per quem solum patent, quæcunq; usquam patent. Lib. 1. Epist.

Deus prudentibus ad gubernandum utitur. Lib. 3. Epist.

Soli Deo confide. Lib. 3. Epist.

Deus est charitas, & qui manet in Deo in charitate manet, & Deus in eo. Lib. 3. Epist.

Nulli unquam, ut est apud Homerum & Platonem Deus omnia dedit. Lib. 3. Epist.

Quando Deus ipse nostra firmitas est, infirmi undiq; esse non possumus. Tunc enim animi firmitas corporis infirmitate perficitur. Mihi quidem adhærere Deo bonū est. Quoniā, ut inquit Augustinus, si in ipso non permanebo, nec in me potero. Lib. 4. Epist.

Nullos Deus reprobat magis, quam eos, qui sordidis uitiorum uasculis nectar & ambrosiam haurire confidunt. Nullos probat amatq; magis (ut disputat Aristoteles) q̄ qui mentem Deo simillimam in primis colunt, & à corporis labe longè dissimili segregant, diuinumq; lumen non nebulis obruere uitiorum, sed pura student mentis serenitate percipere. Lib. 5. Epist.

Deus charitas est lucens, in qua odium non est ullum. Quod in luce clara, & charitate lucida manet, in Deo manet, & Deus in eo. Lib. 6. Epist.

Deus lux est, Deus charitas est, Cui charus ante omnia Deus. Cui sol ille fulget, huic facile cuncta passim resurgunt. Lib. 6. Epistol.

Solum apud Deū, ubi bonorū omnium malorum uiget bonum reperiri potest me-

dicina

dicina omnium malorum. Libro 6. Epistol.
Tutus ubiq; Solus: cui Deus adest. Lib. 10.
Epistol.

Deum & summum esse charitatem, non tantum sonat Apostolica tuba, uerū etiam tota rerum natura proclamat. Omnis enim natura rerum ideo creata est, atq; seruator, quoniam ab initio uoluit atque uult Deus ipse creator. Voluntas autem proculdubio Deo nihil aliud est q̄ charitas atque Deus. Voluntas, inquam, penes Deum non appetitio prorsus ulla, sed gaudium, gaudium propria bonitate gaudens. Lib. 8. Epistol.

Deus ignis consumens est, non pugnans, id est, imaginatione, non affectu mortalium hunc potes apprehendere, etiamsi moratus fueris, nullo tamē imaginationis pugno diuinæ ueritatis percipies lumē. Lib. 8. Epistol.

Deus nullius indigus, omne bonū, quo pacto ipse Deus est charitas, est in charitate seruator, est lumen & gaudium. Lib. 8. Epistol.

Deus ueritas est & bonitas, ideoq; omnia ex ueritate & bonitate cōposuit. Res enim qualibet quantum permanet in integra sui puritate, id quod a Deo facta est, uera denominatur. Quatenus uerū alijs condecit ad aliquid, bona alijs nuncupatur. Item quatenus intra se aliud sui condecit ad aliud, bona sibi. Lib. 10. Epistol.

Dicitur unusquisq; Deus reuera bonus, tum quia bono suo nullum malum est admixtum, quia bonitas in eo non est habitus aliquis essentia additus, sed ipsa eius essentia. Non enim prius quidē Deus est. Deinde bonus existit. Eadem enim essentia sua formaliter & Deus æquē est & bonus. Sic igitur unusquisq; Deus ita suapte natura dicitur se ipso bonus, sicut Deus primus se ipso bonum. Proculdubio in Elementis Theologicis probat, trinumquemq; Deū ita esse formaliter bonitatem quandam essentialē, sicut primus est ipsum bonū super essentialē. Item ad ipsam Deitatem tria hæc formaliter pertinere. Bonitatem puram, potentiam non impeditam, cognitionem nullius incertam. Lib. 11. Epistol.

Tota religio & opera sacerdotū & historia consentit, communisq; hominum fama Deos sensibiliter apparere, multasq; offerre formas, uariasq; figuras. Lib. 11. Epistol.

Nihil clarius q̄ Deum esse, esseq; ad summum potentem sapientemq; & bonum, Nihil obscurius q̄ quid sit Deus, ut nihil sit tenebrosius illo, qui sibi opinatur hoc esse clarissimum. Lib. de Luminae.

Deus certe sicut mens, quæ radius eius est, monstrat, lux est inuisibilis, infinita, ueritas ipsa, ueritatis cuiusq; uerumq; omnium causa. Cuius splendor imò potius umbra, est lux ista uisibilis atq; finita, causa uisibilium. Lib. de Luminae.

Deus tanquam Sol in stellis q̄ abunde est foeliciter fulgebit in cunctis. Lib. de Lum.

Summum bonū esse Deum qui dubitat, is nihil omnino intelligit. Lib. de Volupt.

Deus non solum simplicissimum est, sed & ipsa simplicitas. In Com. Dionys. Areop.

Deus motus ad essentiam, acceptio essentia, processus in esse.

Est Deus unitas nō in re quauis unita sedem habens, sed unionis unitatisq; ubique causa. Essentia quoq; & intellectus dici potest, tanquam essentia omnis intellectusq; causa, non tanq; essentialis quædam intellectualisue forma. In Com. Dionys. Areop.

Deus nempe consilium, & consilij fons appellatur, quia ueritas omnium est & bonitas. In Com. Plat.

Deus super aternitatem est Angelus in aternitate. ibid.

Deus totius amoris & pulchritudinis fons est. Nō negligit Deus minima gubernare, q; facere minima nō neglexit. In Com. Plat.

DICTIO.

Dictio uox hominis quæ scribi potest, & signum quoddam commune abiq; cantus harmonia significans.

DIES.

Dies solis iter ab ortu ad occasum, lumē nocti contrarium.

DIGNITAS.

Dignitatem mortales falsa definitione nihil aliud esse iudicāt, q̄ digna honore nanci sci. Ego autē ueram dignitatē haud aliter definio, q̄ honore digna mereri. Lib. 6. Epistol.

DISCIPVLVS.

Discipuli est præceptorē honorare tanq; intelligentia partem. Cauere tamen ne magistrū uicta latenter imbibat. Lib. 3. Epistol.

DISCIPLINA.

Disciplina facultas animam curans.

DICERE.

Bene discite, & discite præcor hodie, qui cras discit, nunquam discit. Lib. 1. Epistol.

Nunquam nimis sit, quod nunquam satis sit. Nondum satis didicit, qui adhuc quicq; dubitat, dubitamus autem quandiu uiuimus, Tam diu igitur discendum nobis est, quam

diu uiuendum. Lib. 1. Epistol.

Stimulus autem discendi uel reminiscendi, non in nostra, sed in opinione consistit. In Com. Plat.

DIVES SEV DIVITIAE.

Diuites illi iniusti penitus habendi sunt, qui ob superbiam obliuiscuntur Dei; diuitiarum omnium largitoris, Pauperū quoq; te nosstros faciunt, & pecuniarum possessores se appellant, cum a pecunijs ipsi possideantur, contra uerū iusti sunt & felices qui in summis diuitijs constituti se Dei ministros pauperum tutores, pecuniarum distributorum existimant. Lib. 1. Epistol.

Tam maxime rerū omnium copia genus hominum impendit, q̄ inopia. Lib. 3. Epistol.

Quemadmodum pauperes illos laudamus ualde, qui in ipsa tum paupertate sunt diuites, tum infima forte sublimes, sic eos diuites nimium admiramur, qui in summa rerum effluuētia uiuunt sobrijs, & in excelsa fortuna sunt humiles, atq; prudentes. Pleriq; cū possidere omnia uideant, existimant sibi cuncta habere, & oblitū sortis humanæ se aliquid esse super homines arbitrantur, cum saepe minus sint, q̄ homines. Lib. 3. Epistol.

DIVINITAS.

Duo sunt apud nos diuinitatis argumenta: unum Prophetia, alterū prodigiosorum operum demonstratio. In Com. Plot.

DIVINATIO.

Diuinitas scientia rerum absq; demonstratione præfaga.

DOCTRINA.

Doctrina magna ex parte ad prophanos translata est, unde ut plurimum iniquitatis euasit & lasciuia instrumentum, ac malitia potius dicenda est, quam scientia. Libro de Christ. relig. in proemio.

DOCILITAS.

Docilitas ingenium animæ ad uelociter percipiendum.

DOMINVS.

Domini officium est legi rationiq; seruire, quo possit seruis legitime & rationabiliter dominari. Considerate tam seruum, q̄ dominum hominem esse. Humanitatē semper cum dignitate miscere. Lib. 3. Epistol.

Quantū gaudes seruis extrinsecis dominari, tantū da operā ut & diuinis legibus seruias, & seruis intrinsecis, id est, sensibus dominari. Memēto seruos tuos homines esse, tibiq; æquales origine, nec metu aliquādo, sed amore, humanū genus natura liberum uel debere, uel posse ligari. Lib. 5. Epistol.

DOMINATIO

Nulla facilius, præfatio, & securior Dominatio, quam amatoria. Lib. 4. & 5. Epistol.

Tam diu securissimè dominaberis, quam diu uolentibus dominabere. Lib. 6. Epistol.

Illam dominationem esse censeo, quæ nulli seruiat seruo, quæ si quando seruit, tūc soli seruiat illi, qui solus nullius est seruus. Veram rursus tranquillitatē esse arbitror, quæ ita instituta est, ut perturbationes uel nullæ contingant, uel si fortē contigerint, tantum ipsi seruiant, quantum cæteris dominantur. Lib. 6. Epistol.

(ditus. Dominatio principatus iustus, nulli sub-

DOMVS.

Domus tua sit Dei templum, prudentia oculus, libra iustitia, fortitudinis sedes, regula temperantia, honestatis exemplar, charitatis splendor, fons gratiarum, Musarum chorus, Oratorum, Poetarum gymnasiū, Philosophorū Theologorumq; sacrarium, prudentum senatus, ingeniorum fomētum, præmium literatorum, pauperum mensa, honorum spes, refugium innocentum, præsidium miserorum. Lib. 5. Epistol.

DONVM.

Donum mutua gratiarum relatio.

DVLCEO.

Dulcedo est sapor ex moderata humoris æreico concoctione proueniens. Lib. 16. cap. 1. Theolog. Plat.

Dulcedo sit ex calidi & humidī permixtione. In Com. Plat.

LITERA E.

EDVCATIO.

Educatio delicata luxuriosaq; ingentia uel diuina deprauat. In Com. Plat.

ELECTIO.

Electio approbatio recta.

ELEMENTVM.

Elementum uocis uox simplex, causaq; quod cæteræ uoces, uoces sint.

Elementum ex quo componuntur & in quod composita dissoluuntur.

EQUVS.

Equitis officium est fortitudo quidem in bello, in pace uerū magnificentia. Lib. 3. Epistol.

ERROR.

Minus errās, minus male facit. Lib. 1. Epistol.

Quoniam singulis penē momentis fallimur & erramus, nulla ad consequendā tranquillitatem, uel ad deuitandos errores, uia commodior, q̄ pauca & egregia cogitare, pauciora & electa loqui, agere paucissima, & illa quidē tam possibilis q̄ honesta. Mul-

tum errant atq; laborant, qui multa loquendo uel agēdo aggrediuntur. Plurimum autem qui plura loquuntur, & agunt, quam cogitauerint. Lib. 3. Epist.

ERVDITIO.

Eruditio disciplinæ traditio.

EVANGELIUM.

Euangelij prædicationem trita impedire posse uidentur, pericula, labores, ignominia. Com. D. Pauli.

Diuina uirtus in Euangelio per tres possimum gradus ad salutem felicitatemq; perducet, & fidem quasi geminam atq; iustitiam. Eodem Com.

LITERA F.

FACUNDIA.

Facundia perspicacia & facultas obtinendi quod propositum est.

FATVM.

Fatum est series animarū. Lib. 13. 2. Theolog. Plat.

Non aliter fatum dependet à prouidentia, quam à lumine calor. In Com. Plo.

FELICITAS.

Nō dat̄ perspecta felicitas, nisi animis perfecte purgatis, hoc nō Mosaisca, sed Christiana lex efficit. Lib. de Christ. relig. cap. 34.

Felicitas in prospera optati finis consecutione consistit, id autem in singulis facultatibus sapientia præbet. Lib. 1. Epist.

Nulla uidetur ad humanam quādam felicitatem uia commodior, q̄ quod, ut plurimum sua cuiq; placeant. Lib. 3. Epist.

Duas ad felicitatem uias diuinas Iamblichus ex Aegyptiorum mente describit, alteram Philosophicam, alterā sacerdotiam, illam quidem aptiorem ad felicitatem inueniendam, hanc uerò breuiorē ad consequendam, illam in primis elegerūt Peripatetici, similesq; Philosophi. Hanc maxime populus religiosus incedit. Lib. 5. Epist.

Felicitas in sapientia iustitiaq; consistit, infelicitas in contrarijs. In Com. Plat.

FELIX.

Solum felicem existimamus, qui cū summa pietate seipsum Deo gubernatori commiserit, quicquid acciderit, uel tanq; à Deo factū probat, uel saltem laudat, tanq; à Deo in bonorū ordinē redigendum. Lib. 6. Epist.

Felix qui sua est fortuna contentus. Lib. 6. Epist.

FEROCITAS.

Ferocitas excessus audaciæ aut non metuens, quæ metuenda sunt.

FIDES.

Fides (ut Aristot. uult) est scientiæ fundamentum, sola fide, ut Platonici probant, ad Deū accedimus. Lib. de Christ. relig. cap. 37.

Fides amorem patrem suum fouet, atq; hoc fomento ex amore generat amicitiam, iam natam alia fides eadem & auget quoti die, seruatq; penitus indelebile. Lib. 1. Epist.

Diuina fides longē certior est, q̄ hominum sapientia, credulitas illa semper uera scientia confirmatur. Lib. 5. Epist.

Fides recta præsumptio quod sic se res habeat, ut sibi uidentur, morum stabilitas.

FILII.

Filiorum est, genitorem sequi quasi radicem atq; caput, & tanquam Deum alterum uenerari. Lib. 3. Epist.

FINIS.

Finis noster est per intellectū Deum uide re, per uoluntarē uiso Deo frui, quia summum bonū nostrū est, summæ potentæ nostræ obiectū summū siue actus perfectissimus circa ipsum. Lib. 14. Theol. Plat. cap. 2.

In sola Dei siue cognitione, siue possessione, ultimus finis consistit humanus, quæ naturalis sola terminat appetitum. Libro 14. Theolog. Plat. cap. 2.

Est finis, cuius gratia omnia operantur bonum. In Com. Plat.

FORNICATIO.

Fornicatio est cōcubitus omnis lege prohibitus. Com. D. Paul. cap. 10.

FORTITUDO.

Dei fortitudo est status immobilis. Libro 14. Theolog. Plat. cap. 6.

Fortitudo ad opera honesta promptior, abiicit à nobis timoris impedimētū. L. 1. Ep.

Fortitudo habitus animæ intrepidus, militaris audacia, peritia eorū, quæ ad bellum spectant. Constātia animi aduersus illa que terrere solent, audacia prudentiæ pedissequa. Intrepiditas in mortis expectatione. Affectatione. Affectio seruans in periculis rationale propositum. Robur cōtra periculum obliuiscens. Vigor tolerans omnia uirtutis gratia. Perseueratio animi in ijs, quæ rectæ rationi audenda uel metuenda uidentur, obseruatio eorum quæ ratio dicit in rebus patiendis. Rei militaris peritia, habitus in lege immobiliter.

Fortitudo scientia circa bona & mala attendendi atq; metuendi. In Com. Plat.

FORTUNA.

O Fortunati quibus est fortuna parta iam sua. Ex lib. 3. Epist.

Nihil

Nihil fortuna relinquit intactum, uel fortuna illæsum, uel Deus inultū. Lib. 3. Epist.

Fortuna cū magnū affectat hominem facere, ingentē prius facit bestiam, uenenofo fastigio turgida. Vnde & ingenio & uultu tyrannus nascitur, prius q̄ tyrannide potiat, sic præter dignitatem in dignitatibus constituti, faciūt ut dignitates ulterius ipsæ probis hominibus non sint dignæ. Faciunt etiā ut interdū neq; diuina prouidentia mundum, neq; humana prouidentia genus humanum agi, sed casu credatur. Lib. 3. Epist.

Malis quidem bona Fortuna, sic mala, bonis autem mala fortuna, bona. Lib. 3. Epist.

Vir certe diuinus non uult fortunam sibi ducē, cæca enim est saepeq; casu cadit. Non gaudet fortunæ promissis, infida enim est uel suis, quod propter dignitatem ad summum dignitatis culmē euexit. Lib. 3. Epist.

Nemo inferior illo, qui uerā felicitatē colat in fortuna, Nemo felicior, q̄ qui fortunæ prosperitatē reuera felicē esse nō iudicat.

Qui perislem Fortunæ ludum cum Socrate calcat, sapiens & diuinus ab Apolline iudicatur. Lib. 3. Epist.

Cæci omnium maximē illi mihi uidētur, qui fortunam ideo cæcam ducunt, quia uel benefaciat malis, quibus reuera nihil est bonum, uel malefaciat bonis, quibus deniq; nihil est malum. Qualis enim in se quisq; est, talia cuiq; sunt, quæ accipit. Lib. 4. Epist.

Sacra mysteria ordinesq; diuini, nō à temeritate fortunæ, sed ab æterna sapientia Dei proficiuntur. Lib. 6. Epist.

Vbi Mars scuit maximē, ibi Fortuna & plurimum, & facillimē fallit. Lib. 6. Epist.

Nemo magis cæcus, q̄ qui cæcam fortunam quasi ducem sequitur. Nemo sapientius fallitur, q̄ qui fallacissimæ cedit fortunæ promissis. Lib. 6. Epist.

Fortunam pleriq; cæcā existimant, quod nunquam uideat quibus patrocinetur, aut etiam aduersetur, sed absq; delectu semper cliētis cuiuslibet suscipiet patrocinium, poterit & aliquis forsā fortunam fingere non cæcam quidem, sed inuidā potius, ac prorsus ambitiosam. Quippe cūm nolit uiris ingenio prudentiaq; excellentibus aspirare, quorum præclara facinora non sorti, sed uirtuti potius ascribuntur. Assare uerò soleat plurimum, ubi quisquid emerferit, magnum fortunæ solum possit attribui. Contra uerò pro uiribus bonos insequi conariq; usq; adeo uirtutem deprimere, ut nihil ab ipsa præclarum, uel gerī, uel comparari possit.

se putetur. Vnde omnēs deniq; fortunā faciamus deam cœloq; locemus. Lib. 8. Epist.

Neq; cūm sapientia rerū contemplatrice facile rerū domina fortuna cōsentit. n. Epi.

Ingenium & Fortuna diuisum in nobis habent imperium, hoc quidem in animi cultum plurimum dominatur, hæc uerò q̄ plurimum in rebus externis. Hinc & Bona fortunæ dicuntur. Lib. 11. Epist.

Aristotelicum illud ubi plus intelligentiæ, ibi fortunæ minus, ubi plus fortunæ, illic minus intelligentiæ, pleriq; forsitan sic accipiūt, ut sapientissimi quicq; philosophicq; minimē fortunati sint, quod & carmina Pythagorica cōprobant, & res ipsa confirmat, nec non astronomica ratio, præcipuē per Mercuriū atq; Saturnum Philosophiam significari putant, hoc uerò cum loue Sole, Venere, affluentiam rerum significantibus, nullum officij habere commercij. Deniq; legitimum ueritatis contemplatores, & negligunt fortunæ bona, & ipsi à fortunatissimis negliguntur, neq; principibus placent, neq; uulgo probantur, ut nō mirum sit eos in minimum habere fortunæ, uticissim uerò fortunatissimi quicq; plerumq; negligūt sapientiam, plurimumq; temerē & improuidē uiuunt, fortunæ uidelicet afflatu consili. Lib. 11. Epist.

Fortunæ motus ab occulto in occultum, casū quodam sceleris actionis causa.

FORTVNATVS, ET INFORMVNATVS.

Fortunatus sciat bona fortunæ soli bono esse bona, ac sereno aëri succedere pluuias.

Infortunatus cogitet mala fortunæ, soli malo esse mala, ac post dies pluuio, serenos expectat esse. Lib. 3. Epist.

Fortunatus cui fortuna obigit mediocris. Lib. 6. Epist.

Frugalitas rationalis uitæ simplicitas, morumq; bonorum studium.

FVROR.

Furor corruptio est æstimationis ueræ.

LITERA G.

Gaudiū lætitia in operibus temperatiæ.

GENVS HVMANVM.

Cūm humanū genus inter Deū & bestias mediū teneat, ob eamq; causam utrorumq; particeps esse meritō uideatur, in alterū migrare & quasi conuerti posse Trismegistus existimat. Etenim qui mente præcipuē utitur, eum profectō beatissimam deorum im mortalium uitam agere, qui uerò à corpore & sensibus, bestiarum. Lib. de Volupt.

GENEROSITAS.

Generositas uirtus ingenui moris facilis animi ad dicenda atq; agenda pariter.

GRATIA.

Plurimum uirtuti gratia debet, quippe cum propter ipsam immortalis euadat. Au disti pro uerbium illud, nihil citius gratia, quae uidelicet a rebus aliquando senescens oritur. Quae uero a uirtute semper uiridi nascitur, aescit nunq; . Quidam aliud sibi uult poeticum illud, Solis aeterna est Phaeo Bacchoq; iuuentus. Nempe nihil aliud gratia ipsa est, q; splendor atq; latitudo. Splendor quidem ipse apud Poetas appellationem Phoebi, latitudo uero Bacchi nomen accipit, uirtus autem & meti splendorem, & uoluntati laetitiam affert, uiuentem semperq; uiuentem. Lib. 6. Epist.

Gratia, uoluntaria beneficentia, redditio boni, obsequium in tempore oportuno.

GVSTVS.

Gustus nihil aliud est q; tactus aliquis linguarum. Lib. Theolog. Plat.

LITERA H.

HABITVS.

Habitus affectio animae secundum quam quales dicimur.

HOMICIDA.

Non minus homicida censendus est, qui hominem praecipit nasciturum, quam qui natum tollit e medio. Audacior quidem qui praesentem abrupit uitam, crudelior autem, qui lucem inuidet nascituro, & nondum natos suos filios enecat. In Com. Plat.

HOMO.

Nullum bruta praese ferunt religionis inditium, ut propria nobis sit in Deum caeli regem erectio, sicut corporis in caelum erectio propria, cultusq; diuinus, ita ferme hominibus naturalis, quae admodum equis hinnitus, canibusue latratus. Lib. de Christ. relig. cap. 1.

Homo perfectissimus animal, ea proprietate maxime tu perfectione pollet, tu ab inferioribus discrepat, qua perfectissimus, id est, diuinis coniungit. Lib. de Christ. relig. ca. 7.

Per Deum tanquam ducem, & tanquam lucem agit quodcumq; agit quisq; & quaerit alicubi. Lib. 2. Theolog. Plat. cap. 5.

Aquila uisu hominem superat, multae aures auditu, canis olfactu nullum uero animalium gustu & tactu. Lib. 10. Theolog. Plat. cap. 2.

Homo omnia diuinam naturae opera imitatur, & naturae inferioris opera perficit, corrigat & emendat. Lib. 13. Theol. Plat. cap. 3.

Nec uirtutem tantum elementis homo, sed

ornat, quod nullum brutorum facit. Lib. 13. Theolog. Plat. cap. 3.

Non imperat bestiis homo crudeliter tantum, & gubernat etiam illas, fouet, & docet. Lib. 13. Theol. Plat. cap. 3.

Homo qui uniuersaliter cunctis & uirtutibus, & non uiuentibus prouidet, est quidam Deus. Lib. 13. Theol. Plat. cap. 3.

Nec superiorem uult homo, nec parem, neq; patitur superesse aliud ab imperio eius exclusum. Lib. 14. Theol. Plat. cap. 4.

Duo sunt excellentissimi hominum actus, illi scilicet, qui in excellentissima parte animae sunt, & circa obiectum uersantur excellentissimum: tales sunt, in mente nostra Dei cognitio atq; amor. Lib. 14. Theol. Plat. cap. 10.

Homo est temperans, continens, & e conuerso. Lib. 18. Theol. Plat. cap. 10.

Omnino qui amorem gaudiumq; suum non tam in Deo iam inueto, q; in inuentione propria collocat, nunq; ineffabile lumem gaudiumq; penes Deum uigens percipere potest, neq; gustat unq; , neq; uidet, q; suauis sit dominus, neq; thesauros illos apprehendit, quos abscondit Deus diligensibus se: quapropter inanis, uacuus, obscurus in sepiens iudicatur. Com. D. Paul. cap. 8.

Qui in omni aetate laetissima quadam curiositate uiuunt, minus saepe tuti uiuunt: qui uero adolentes se minus assuescerunt, adulti saltem assuescunt, cautiore tamen & paulatim id tentantes. Lib. de Stud. sanit. cap. 5.

Quicumq; inter res medicorum arte laudatas potissimum eas eligit, quae corpori simul & ingenio profunt, maximum uitae sibi uendicat adiumentum. Lib. de Vita produc. ca. 15.

Nihil inuita agas Minerua. Lib. de Vita caelest. compar. cap. 23.

Omnes homines bene agere, hoc est, bene uiuere uolunt: bene uiuunt autem, si bona plurima illi adsint. Lib. 1. Epist.

Solus homo infelix animal, quae Deus coniunxerat, separauit, imperium suum, quod natura fuerat amplum, cohibuit in angustum. Lib. 1. Epist.

Sicuti uas, ita homo sono cognoscitur. Libro 1. Epist.

Cuius uita non probatur, eius oratio reprobatur. Lib. 1. Epist.

Quod apud mortales nunc intermittitur, inter superiores prorsus instauratur. Lib. 3. Epistol.

Nihil a magno paruum contemnendum. Lib. 3. Epist.

Qui

Qui sequitur omnia, nihil assequitur. Libro 3. Epist.

Qui a rebus externis pendet, semper sollicitum, miserrimeq; uiuere, & saepissime falli. Solus autem tranquille certeq; uiuit, qui non extra se in rebus mortalibus, sed inter seipsum aeternis uitam agit, solus nunquam pauper, qui meridiem suam non in opere ponit, sed in opera, solus nunquam infortunatus, qui non post & extra principium expectat finem, sed finem suum in principio collocat. Lib. 3. Epist.

Desige omnes, elige & ama unicum. Lib. 3. Epistol.

Bonus cunctis subito beneficus uidebitur. Lib. 3. Epist.

Qui loquitur bene, agit autem male, hic frustra uel hominibus bona loquitur, non credentibus, uel a superis bona petit non concedentibus. Lib. 4. Epist.

Leo & lupus, & uulpes est hominibus homo, sicut optimum animalium est, si usq; reperitur, homo optimus, ita pessimum animal est homo pessimus, prudentissimus est, qui cautissimus: omnium autem & qui diligenter cauet ab homine, sed hic opus Lyncae atq; Oedippo, hic opus est Argo. Solus hominum ingenium consiliumq; tenet, qui semper meminerit aut nullo pacto, aut certe raro admodum difficillimeq; posse teneri. Lib. 3. Epist.

Malo omnia uel bona uertuntur in malum, bona aut cuncta, uel quae uidentur pessima in bonum conuertuntur. Lib. 3. Epist.

Vix fide huic adhibemus, qui cuius uel homini uel iudicio prope praestat fidem. Quemadmodum oculus cadit, qui mouetur oculus, sic fallitur, qui credit facile. Lib. 3. Epist.

Homo consideret, cum nunq; in terrenis uiuere possit se caeli quidem ciuem esse, incolam uero terrae, ut auariatur, nihil cogitare, uel loqui, uel agere, quod minus decere uideat caelestis patrie ciuem. Lib. 3. Epist.

Qualis in se quisque est, talia cuiq; sunt, quae accipit. Lib. 4. Epist.

Homines peripatetici ex anima corporeque componunt, hominis animam Christiani tradunt, mox genito corpore procreari. Lib. 10. Epist.

Solis inter homines rationis oculis capti sunt, qui non uident, q; mirabili ratione singula mundi partes disponantur & mouentur, soli fortuna curdam, ut ita dixerim & iniustitiae summam subiecti uidentur, qui ubi exactissimus ordo rerum infinitam indicat

authoris potentiam, & sapientiam & iustitiam, ipsi uel irrationalem putant imperare fortunam, uel de diuina gubernatione, quasi minus iusta quaeruntur. Lib. 4. Epist.

Homo uel solus, uel maxime omnium est animal, ut dicitur philosophi, sociabile cui ad hoc ipsum soli sermonis condendarumq; legum, est a natura tributa facultas. Lib. 4. Epistol.

Non creauit ad parua quaedam, Deus homines, sed ad magna, qui non implentur, paruus, ac magna non nouerunt, imo uero solum uel infinita creauit eos, qui soli in terris infinitam reperere naturam, quibus finitum nihil, quamuis maximum, penitus satisfacit. Lib. 5. Epist.

Noli altitudinis magnitudinisq; humane uirtutibus ullo pacto consistere, altissima quaeque uentis atq; fulgoribus saepius quatitur, molesq; ingentes casu concidunt grauiore difficilliusq; resurgunt. Lib. 5. Epist.

Sit tibi animus humilis pariter atq; excelsus grauitas comitate permixta, uita sobria, lingua ueridica, sed parcissima, largissima manus, promissio non temeraria, firma fides, observatio plena, diturnum consilium, prudentem sententia diligenter examinatam. Ne multis quotidie te facile fallant, neque multis ipse, neque facile credas. Non persuasio blanda, uel leuis quaelibet coniectura, sed ratio duntaxat certa te moueat. Neque aggrediar principium, nisi finem ipsum tam optimum, quam certum ante prospexeris. Malos & infames deuita munitos, ne malus ipse dominus habearis. Lib. 4. Epistol.

Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci. Lib. 5. Epist.

Male sanis & inquietis nihil occurrit sanum, nihilq; quietum. Lib. 6. Epist.

Ego autem illos esse reuera altissimo iudicio, quos ob ipsam animi altitudinem, quasi in Olympi uertice constitutos, perturbationum nebulae non attingunt. Carteros omnes soleo aspernari. Eos postremo & acutissime cernere, & rectissime iudicare omnia iudico, qui tanta esse singula, non quanta eminens prospicienti foris apparent, sed quanta intus reuera sunt, iudicat. Eos quoque tanquam magno animo iudicioq; uiros soleo magnificere, qui haud tanti faciunt singula, quanti aliunde apparere forte contigit imo quanti ipsa sese sua uirtute singula faciunt. Lib. 6. Epist.

Profecto compertum habemus magnis sa-

EX MARSIL. FICIN.

pe inceptis hominibusq; futuris quadoq; magnis ingentia passim imminere discrimina, siue magnanimi gratia, dura, ardua moliantur, siue aduersa fortuna tentata sepius atq; superata, uiros fortissimos prudentissimosq; efficiat, siue communis liuor, plurimorumq; ambitio. Lib. 6. Epist.

Compertū habemus, homines quod prudentiores sint, eodē minus casu uiuere, paucioraq; in familia rebusq; suis agi fortuito. Lib. 11. Epist.

Propheticum, omnia uanitas, omnis homo mendax. Lib. 12. Epist.

Boni homines in aduersis discernuntur, ut a malis, & exercentur, & probantur, probatio uero, & profectus & constantia bonum. Lib. 12. Epist.

Mortales profectio tam hebetes sunt, ut bonum non aliunde profectus cognoscant, q̄ ex comparatione malorum, tam ingrati, ut Deum bonorum omnium largitorem non facile colant, nisi malis oppressi. Quamobrem morbis perturbationibusq; frequentibus cruciati, ad Deum ipsum, tanquam ad medicum opitulatoremq; confugere compelluntur, cogunturq; cognoscere non terrenam quidem prouinciam (ubi anguntur assidue, nunquam uero quiescunt) suam fore patriam, sed celestem. Lib. 12. Epist.

Sape homines & priuatim, & publice tā extremis undiq; coercerent angustijs, ut nullam pateat exitum, nulla iam speretur humana salus, sed tamen diuina bonitas & potestas filijs suis pia mente suppliciter obsecrantibus propitiam porrigens ex alto manum, declarat Deum solum esse in extremis calamitatis seruatore. Lib. 12. Epist.

Si fecit Deus hominē ad imaginē suam, certē est in hominē statua Dei, quāuis abditamentis abscondita. In Com. Diony. Arcop.

Hominem perditum etiam si bellē loquatur audiscendum non esse, neq; licere de moribus loq̄, nisi hominē morato. In Com. Pla.

Hominēs a tenera etate, quemadmodum arbores a tenerioribus curandi sunt, & ad frugem optimam dirigendi. Ibid.

Homo deniq; totus est mundus, per intellectum quidem refert proportionē aliqua firmamentum, per utriusque expressionem Mercurium, per sensum imaginationemq; Solem, per irascibilem Martem, per concupiscentiam Venere, per uegetalem Lunā, per cælum uehiculum, per corpus tractabile regionem Elementalem. In Com. Plat.

Homo bonus qui huiusmodi est, & ho-

mini bona reddat. Homines boni gaudijs semper bonis aluntur. Lib. 12. Epist.

Homo animal sine pennis bipes, latis uingibus, quod solum ex animantibus scientia rerū per rationes sit particeps. (Plat.

Homo ludus iocusq; deorū est. In Com.

Hominis uirtus est affectio, siue habitus animæ, quo potentia naturalis eius, q̄ optime suum opus exercet. In Com. Plat.

Est homo animal rationale mentis particeps, corpore utens. In Com. Plat.

HONOR.

Honor honorū largitio, ppter uirtutis officij, æstimatio ac dignitas uirtute acquisita, figura uenerationis, conseruatio dignitatis.

HUMANITAS.

Cætera bona liuorem irritare solent, sola humanitas mitigare. Lib. 3. Epist.

Sola Humanitas esca est, qua homines capiuntur, sola hominum gratia prosperes res humanæ geruntur. Lib. 5. Epist.

Est humanitas ipsa præstati corpore Nympha, cœlesti origine nata, Aethæreo ante alias dilecta Deo. Siquidē eius anima spiritusq; sunt amor & charitas. Oculi eiusdem grauitas magnanimitas. Manus præterea liberalitas & magnificentia. Pedes quoq; comitas & modestia. Totū deniq; temperatā atq; honestas, decus & splendor. O egregia formā, o pulchrū spectaculum. Lib. 5. Epist.

HUMILITAS.

Humilitas facilitas animæ, omnis expers iracundiæ.

LITERA IDEÆ.

Omnes idææ tanquam species quædam sunt intellectuales atq; diuinæ.

IGNIS.

Finis ignis est cœli ultimi cōcauum. Lib. 2. cap. 6. Theolog. Plat.

IGNORANTIA ET CONFIDENTIA.

Ignorantia & confidentia sui, nacta quidē potentiam terribilis est, si uerō sit impotēs, ridicula fit. In Com. Plat.

IMITATIO.

Accommodatior ad uirtutem uia est imitatio, q̄ lectio, sanē quemadmodum harmonia dum præsens aures nostras illabitur, uehementius afficit, q̄ dū præterita cogitatur, ac prælium cū spectat acrius mouet, q̄ cū narrat, sic egregia uiuentium heroum opera ardentius ad uirtutem inflamman, exactiusq; formant, q̄ ueterum Philosophorū de moribus disputantium uerba.

IMMORTALITAS.

Immortalitas essentia uiuens & sempiterna perseueratio.

OPERIB. SENTENT. INSIGN.

IMPUDENTIA.

Impudentia habitus animæ infamiam luctri causa subiens.

INCONTINENS.

Incontinens, in quo etsi nō malē iudicat ratio, præualet tamē corporea perturbatio. Lib. 18. Theolog. Plat. cap. 10.

INCONTINENTIA.

Incontinentia affectio trahens ad ea quæ iucunda uidentur, præter rectæ rationis iudicium.

INDOCILITAS.

Indocilitas, tarditas ad discendum.

INDOLENTIA.

Indolentia habitus, quo in dolores nunq; incidimus.

INDIGENTIA.

Indigentia, honorum diminutio.

INDUSTRIA.

Industria ingenium animæ quo quisque munitus est, in singulis quod decet facile conijcit mentis acumem.

INGENIUM.

Ingenium dicendi uelocitas, geniturę bona naturæ, uirtus insita in natura.

INGRATITUDO, ET INGRATVS.

Iuste tibi ingrati sunt homines, quibus ipse non iuste donaueris. Quinetiam tu nunquam erga alium ingratus fuisti, uel hominem, uel certē Deum ingratitude punitur. Lib. 3. Epistol.

INIQUITAS.

Iniquitas habitus qui leges despicit.

INIUSTVM.

Iniustum est, quod cōtra legem est. Com. D. Paul. cap. 10.

INNOCENTIA.

Innocentia sola optimā in posterum spem animo præbet, unicum uitæ solam. n. in Com. Plat.

INTELLIGENTIA.

Intelligentia cogitationis intentio.

INTREPIDITAS.

Intrepiditas habitus per quem timoribus nullis mouemur.

INTELLECTIO.

Intellectio scientiæ principium.

INTEMPERANS.

Inemperans in quo uel ratio confopita est, uel deprauata, affectu nimium dominantē, ubi ad imperium phantasiæ omnia sunt, neque affectui ratio aduersatur. Lib. 18. cap. 10. Theolog. Plat.

Nullus inemperans prudens esse potest. In Com. Plat.

INUIDIA.

Inuidia tristitia ex amicorum bonis siue presentibus, siue præteritis.

INVOLUNTARIVM.

Inuoluntarium, quod præter sententiam factum.

IRA.

Optimum tutissimumq; est irasci nunq; quid enim aliud est ira feruere, q̄ ebrium insanumq; euadere? Vbi uerō ira frenum excusserit, interea donec iracūdia refertescat, frano cohibenda est lingua. Libro 5. Epistol.

Ira prouocatio irascibilis animæ partis ad ulciscendum.

IUDICIUM.

Iudicium rata pronuntiatio de eo, quod in disceptationem uenit.

IURISCONSULTVS.

Iurisconsultus, qui lege utitur non legitime, & malus iurisconsultus est, & homo malus, Legitimus ergo iurisconsultus homo est, cuiusq; legitimus. Lib. 1. Epist.

Magna apud homines, iurisconsulti dignitas est, hic publicus ciuium patronus, hic commune ciuitatis oraculū, hic diuinæ uoluntatis & mentis interpret. Quid in terris pulchrius est æquo, aequitatis legumq; interprete, in quo contra quid turpius, desideras arbitrari legitimi iurisconsulti estigiam & indolem intueri, d̄ q̄ pulchrū spectaculum, q̄ mirabile, huius animæ Dei est cultus, spiritus patrię, legis cura, cerebrum, iudicium perspicax, oculi, linguaq; doctrina, pectus memoria tenax, cor recta uoluntas, manus recta uoluntatis effectus, pedes per seuerantia, totum æquitas atq; grauitas. Libro 1. Epist.

Iurisconsulti officium, ut omnium gratissimus sit atq; sciat, quod qui sacram adulterat legem, ceu sacrilegum seutori censura plectendum esse, quam qui nummos. Lib. 3. Epist.

IUSTITIA, INIUSTITIA, ET IUSTVS.

Originalis iustitia humana non ex interioribus principijs eius habuit ab initio, sed gratiæ diuinæ dono, quod ab origine totū naturæ humanæ primo parente traditum fuisse collatum. Libro de Christi. relig. capite 33.

Iustitia Dei per legem Euangelicam reuelatur. Com. D. Paul. cap. 5.

Iniustitia auersio quædā est a Deo. Com. D. Paul. cap. 5.

EX MARSIL. FICIN.

Perfecta iustitia, scilicet perpetua salute digna per solam legem gratiamque Euangelicam comparatur. Com. D. Paul. cap. 14.

Iusti officium est, suum cuique tribuere, maioribus honorē atque reverentiam, aequalibus domesticā quandam consuetudinem, inferioribus opem atque consilium. Quantum iustitiae actionis sit fructus hinc perspicue declaratur quod neque domus, neque ciuitas, neque exercitus, neque commercium profusus ullum uel honorum hominum uel malorum, absque iusta distributione, quae sit pro meritis consistere potest. Qui quidem si usque adeo mundi machinae necessaria est dici non potest. Nempe si desit hominibus siue congregantur in unum, a se inuicem citò perduntur, siue disuncti uixerint, a feris passim lacerabuntur, o perpetuum humani generis uinculum, o saluberrima nostrorum medicina morborum, o publica ciuitatis anima, iustitia, Quid lux in Deo? Immenso suae bonitatis ueritatisque exuberantia. Quid angelus? Intelligentiae certitudo a Deo manans, profusumque gaudium uoluntatis. Quid in coelestibus? Copia uitae ab angelis, uirtutis explicatio a caelo, risus caeli. Quid in igne? Vitalis quidam uigor a coelestibus inlitus, & efficax propagatio. Deinde in iis quae sensu carēt, effusa caelitus gratia. In sententibus exhilaratio ipsius spiritus, sensusque uigor. In omnibus summam intimae fecunditatis effusio, ubique diuinae ueritatis, bonitatisque imago, id est, de lumine, lumen quo momento penetrat molle diaphanum, transferat uel durissimum. Item quo breue spacium, eodem quoque longissimum. In corporeum est igitur, cui neque diuitia resistit nec spacium. Lib. de Lum.

Lux est forma primi corporis prima. Lib. de Lum.

Coeli luminisque natura, ut foueat omnia, non cogitur de integro per cuncta discurre re, si uerum sit paradoxon, semel esse cunctis insulam. Lib. de Lum.

Atunt Platonici, sicut se habet frigus ad calorem, nigredoque ad albedinem, sic habere tenebras se ad lumen, ut tenebrae non sit priuatio pura luminis, sed lux minima uel opacissima. Nigredo minus opacum lumē, perspicuum quasi quaedam paulo clarioris luminis inclinatio. Color quaedam luminis terminatio. Lib. de Lum.

Lumen solius illuminantis proprius & naturalis actus existit. Lib. de Lum.

Quando lumen calefacit aërem, calefactio & a lumine dependet, & aere, atque inter lumen caloremque tenet medium. Lib. de Lum.

Lumina luminibus non confundi, hinc apparet, quod si ad tres lucernas deambula ueris tres umbras ex opposito reddes, uide licet propter tria lumina inter se non confusa. Lib. de Lum.

Lux in mente est ueritas gaudens; gaudiumque uerum lumen a mente in corporibus est quaedam ueritatis rerū sensibilem, declaratio, pulchritudinis flos, oblectatio sensus. Lib. de Lum.

Lumen in diuina mente lumen supereminet. Lib. de Lum.

In omnibus mentibus Lumē est uita exuberans, ueritas clara certaque, latitia plena, inde in corporibus est diuina explicatio, & effusio uitae, declaratio ueritatis rerū & auctoritas, gratia formae, uoluptatis incitamentum. Lib. de Lum.

Lumen est quasi numen quoddam in mundo hoc templo, Dei similitudinem referens. Adeo ut Plato noster in libro de Republica ipsius boni filii nominauerit. Est enim instar Dei, & aspectu ante omnia uenerandum. Est & amplificatio quaedam subita & latissima absque detrimento sui ob exuberantem bonitatem largitatemque suam cunctis sese libentissime largiens. Causa conseruatioque & excitatio omnium quae nascuntur. Proinde ad uitam, letitiam, ueritatem, unde descendit, caetera subleuat. Absque huius praesentia mori cuncta uidentur, huius autem praesentia reuiuiscere. Lib. de Lum.

Vnum in omnibus & circa omnia lumē. Lumē in omnibus a Deo factis est quidem diuinae claritatis splendor, atque (ut ita loquar) est Deus quasi seipsum finiens, & ad operum suorum capacitatem sese accommodans.

Deus autem ipse est lumen immentum in seipsam consistens, ac per se in omnibus, & extra omnia per immentum.

Fons ille uitae in cuius lumine (ut ait Dauid) uidemus lumen. Lib. de Lum.

Occulta quidem lumina sunt intellectus angelici animalesque. Manifesta uero sunt coelestia lumina. In Com. Dionys. Arcop.

Litera M.

MAGNANIMVS.

Magnanimi est praemagnitudine sua par uis facere quae parua sunt & breuissima temporalia

OPERIB. SENTENT. INSIGN.

poralia omnia, quorum quod est praeteritum, non amplius, quod est futurum, nondum est, quod praesens indiuisibile est, & incipit simul ac desinit. Lib. 1. Epist.

MAGNANIMITAS.

Magnanimitas moderatus contingentium risus, urbana cum hominibus conuersatio, magnificentia animi cum ratione.

MAGISTRATVS.

Magistratus officium est, meminisse se non dominum esse legis, sed ministrum, tutoremque publicum ciuitatis, praeterea se a Deo dum ipse homines iudicat, iudicari. Lib. 3. Epist.

Magistratus non proprium bonum, sed publicum cogitandum; non partem solum ciuitatis quaedam, sed totam esse curandam. Lib. 4. Epist.

Plato saepenumero magistratus optimos legibus anteponit, quod leges absque illis omnino uideantur inutiles: eas enim seruabit nullus: Magistratus optimi ipsi sint leges. Sed ait magistratus non posse optimos fieri, nisi ciues sint optimi uiri, neque uiros fore tales, nisi adolescentes quoque puerique sint tales. In Com. Plat.

MAGISTER.

Magistri officium est doctrina & bonitate sua discipulum doctum atque bonum, quasi mentis suae filium procreare. Lib. 3. Epist.

MALEVOLENTIA.

Maleuolentia est uoluptas ex malo alterius sine emolumento suo. Lib. de Volupt.

MALVM SIVE MALA.

Impossibile est mala penitus extirpare, necessarium est enim bono aliquid temper esse contrarium. Lib. 1. Epist.

Fugari non possunt aduersa, sed fugi. ibid. Non est malum in haec incidere, quae uulgo dicuntur mala, nisi malis dignus fueris. Mala enim non patitur nisi malus. Libro 4. Epistol.

Mala continue cogitamus, nos agitant undique mala. Mala quod die sequimur, merito nos mala sequuntur. ibid.

Malum ab ipso summo bono permittitur gratia boni. Res enim difficiles & aduersa uitium quidem curabile purgant, incurabile uero puniunt. Illic igitur purgationis, hic iustitiae luget bonum. Lib. 12. Epist.

MANVS ET VDO.

Manus et udo animae aduersus iram impetum immobilis: moderata temperies animae.

MARITVS ET VXOR.

Mariti officium est, uxorem quasi corpus suum sensumque diligere, ac diligentissime ducere.

Vxor prudentem maritum suum ueluti suum animum rationemque honorare atque libentissime sequi. Lib. 3. Epistol.

MATRIMONIUM.

Quis nesciat creato quondam homini nihil prius antiquiusque a Deo praecipuum institutumque, quam matrimonium. Idcirco apud omnes gentes summo opere celebrari. Hoc semper & honorare poteres & sapientes, non contempserunt, ut pote qui uidebant ad res quidem agendas conducere, litera, autem temperate uitas & parce tempus expedas non impedire. Lib. 4. Epist.

Quicumque solus uixerit, intelligat se aut forte maius aliquid homine esse, aut procul dubio minus, siquidem phanice rarior est, qui inter homines uires humanas transcendat. Hic ergo praeter ceteris humanitatis fungetur officio, qui continua, domesticam, indissolubilem inierit locietatem. Cuius commertio publicam ipsam generis humani locietatem & seruare nitatur & gubernare perdiscat. Nempe quemadmodum ex domibus ciuitas, ita ex rei familiaris disciplina Reip. perita constituitur. Nesciet regere ciuitatem, qui domum gubernare non didicit. Non amabit patriam qui uel bonam illiam, uel mala parum ad se pertinere contembit. Non curabit forte seipsum grauioribus imbuere moribus, qui cum solus uiuat, non sit familiarum morum praebitutus exemplum. Ocio & licentia quadam negligetior quod tidie deteriorque euadet, quisque in re familiari non fuerit occupatus. Nesciet uere quenquam stabiliterque amare, qui uerum indissolubilemque amorem coniugis & filiorum non experitur. Non discet pati foris & superare serendo, nisi qui domesticum habuerit patientiae praecceptorem. Non discet hominum misereri, qui uel coniugem, uel filium nunquam senserit lamentantem. Si quidem meas non ignora mali, miseris succurrere discit. Quod uero omnium deterrimum est, is cui neque sit suis prospiciendum, neque pro suorum salute Deus saepe uocandus, humanas ex parte negliget leges, & homines ipsos cultumque diuinum. Denique difficillimum erit, non exuere hominem, nisi legitimum matrimonij pallium induerimus. Quamobrem si uultis amicitia homines esse, si filij legitimi Dei, legitimum genus hominum augere, & tanquam Deo similes instar Dei, filios uobis similes procreate, nutrite, regite, gubernate. Mementote praeterea in

EX MARSIL. FIGIN.

In re familiari diligentissime gubernanda, uos ipsos colere, Republica terrena & peritiam discere & assequi dignitate, Reipub. munera promereri. Lib. 4. Epist.

MEDICVS.

Medici officium est cogitare quando aegrotantes adit agi de uita, ut nihil sine ratione tentare audeat, nihil sine consilio. Lib. 3. Epistol.

Medici humani officium est, & si minus sanitate, saltem semper praestare prognosticon, diuini uero pariter utrumque completi. Lib. 12. Epist.

MEMORIA.

Memoria depositio animae inhaerentem illi ueritatem custodiens.

MEL.

Mel est apum succus gradu secundo calidus, uirtute abstergens, sapore dulcissimus, tactu pinguis. Lib. 16. cap. 1. Theolog. Plat.

MENDACIUM ET MENDAX.

In loquendo caueto mendacium, non minus quam scopulum nauigator. Cito mendacem detegit perditque mendacium. Lib. 3. Epistol.

Mendacium ciuitatis calamitas est, uide licet quando priuati inter se mentiuntur, maxime uero si magistratibus mentiantur. Perinde ac si aegroti medico uel nauatae mentian tur gubernatori. Licet autem gubernatoribus interdum uti mendacio salutis publicae gratia, & priuato quandoque erga priuatum, solum gratia mali, cuiusdam grauissimi deuitandi. Licet & cofabulari de antiquis moderatē, quarum ueritas ignoratur, & quasi per imagines quasdam res illas quarum certam formam uix habemus, effingere, in Com. Platon.

Mendacem quasi mancum & mutilatum a Reipub. excludendum. Mendax uero nominatur, & qui delecta opera mentitur alijs, & qui per ignorantiam mentitur ipse sibi. Ibid.

MENS.

Eget mens ueritate, ueritas mente non indiget. Lib. 1. Theolog. Platon. cap. 6.

Mens humana quotidie a particularibus formis ad uniuersales absolutasque se cofert. Lib. 1. Theolog. Plat. cap. 3.

Omnia bonum appetunt, mentem uero non omnia, non enim assequitur mentem & sapientiam omnia possunt, ideoque multa sunt quae eam non appetunt, ne frustra appetat. Lib. 1. Theolog. Plat. cap. 6.

Mens omnis aliquo modo aeterna est. Libro 2. Theolog. Platon. cap. 6.

Mens tam sibi quam alijs praeceteris significat naturam, consilium, affectum Dei, prodit ergo ex Deo tanquam uerbum, imo tanquam uerbi significatio a loquente Deo. Lib. 2. Theolog. Plat. cap. 6.

Mens cogitatione affectuque immensa est, prout immensa machinatur & uult, perque immensum suam operatione discurrit. Lib. 2. Theolog. Plat. cap. 6.

Scopus finisque mentis est ipsum uerum bonumque (id est) Deus. Huc essentiali quodam instinctu ignis instar currit prius quam uitali, & uitali prius quam intellectuali. Nihil est autem quod obsistat, quin essentia mentis usque ad Deum penetret, corpus enim spiritui non resistit, multoque minus spiritus. Lib. 2. Theolog. Platon. cap. 6.

Omnes mentes Dei sunt instrumenta. Lib. 2. Theolog. Platon. cap. 6.

Mens quaelibet uolendo potius facit opera, quam uiuendo. Lib. 2. Theolog. Plat. cap. 11.

A mente uirtute Desit ordo partium uenitarum. Lib. 4. Theolog. Platon. cap. 1.

Mens hominis infinitarum & distinctarum inuentrix rerum, usu sermonis innumerabilis suffulta est, quasi quodam digno eius interprete: manibus quoque munita tanquam aptissimis instrumentis ad inuenta mentis innumerabilia fabricanda, quae quidem instrumenta, natura eadem dedisset & bestijs, si illis inesset artifex idem interior, talibus instrumentis usus. Lib. 13. cap. 3. Theolog. Platon. cap. 3.

Mens ueritatis locus est. Lib. 15. Theolog. Platon. cap. 14.

Mens uero illa uidetur esse uerissima, quae nihil unquam falsi admittit, nihil prorsus ambigui. Lib. 2. Epist.

Dementes nimium sunt illae mentes & miserae, quae omnem, in hoc operam suam semper impendunt, ut corpus atque externa quae optime ornataeque se habeant, ut autem bonae ornataeque ipse sint penitus negligunt. Lib. 3. Epistol.

Sicut aer ad lumen solis, sic se mens habet ad ueritatis & sapientiae lumen. Lib. 5. Epist.

Quod ad mentem est lingua, id ferme religiosa mens est ad Deum. Itaque non tam mens nunc tua Deo, quam Deus per mentem tibi tuam loquitur. Lib. 7. Epist.

Est mens uultus ad ueritatem conuersus, huius duo oculi sunt, dexter & sinister, ille ueritatem

OPERIB. SENTENT. INSIGN.

ueritatem eorum, quae in diuina mente sunt, inspicit, hic eorum quae ab illa. Ille intuitus sapientia, hic scientia. In Com. Plat.

Duae sunt mentium diuinarum dotes: una quidem claritas intellectus omnia certans: altera uero optimus uitae habitus. In Plotin. Com.

MENSURA.

Mensura medium excessus atque defectus.

MERCATOR ET ARTIFEX.

Mercatoris officium est, ueridica fide, atque diligentia externis alimentis alere ciuitatem atque seipsum. Item, Mercatores & artifices, & alij ita pecunias quarant, ut nemini noceant. Nam quicquid a malo surgit, in malum denique recidit, ita seruent, ut neque frustra uideantur, neque solum gratia quaesuisse, sic expendant, ut diu possint expendere, atque honeste, & utiliter expendisse probentur. Lib. 3. Epist.

MERIDIES.

Meridies, tempus in quo umbrarum corporum, quam breuissima sunt.

METVS.

Est autem metus, a ratione auersa declinatio, siue futuri mali solliciti expectatio. Lib. de Volupt.

Metus concussio animae in expectatione mali.

MODESTIA.

Modestia, uoluntaria ad id quod optimum iudicatur concessio, in gestu corporis compositio.

MODERATVM.

Moderatum, medium inter excessum atque defectum secundum artem sufficiens.

MONITIO.

Monitio, sermo ex sententia castigans, sermo ab erroribus absterrens.

MORS.

Mors diuisione & resolutione contingit. Lib. 1. Theolog. Plat. cap. 3.

Vita formaque uitali contraria mors quodammodo dicitur, seu aliqua mortifera qualitas formae, sicut frigiditati caliditas, humiditati contraria est siccitas. Libro 5. Theolog. Plat.

Mors est animae a corpore liberatio. Lib. Theolog. Plat. cap. 8.

MORES.

Mores uic sunt uel ad inferos, uel ad superiores. Lib. 12. Theolog. Plat. cap. 10.

MVLIER.

Mulier studeat quodammodo ut sit uir-

lis, maxime uero pudica. Quantum enim uirum magnanimitatem decet, tantum pudicitia mulierem. Lib. 3. Epist.

MUNDVS.

Minus est mundus ad Deum, quam corpus ad animam, magisque eget Deo mundus, quam corpus anima. Lib. 2. Theolog. Plat. cap. 6.

Nec per mundum Deus, sed per Deum mundus quatenus potest extenditur. Theolog. Plat. cap. 6.

Didici a magistro uitae, mundum totum in maligno positum esse, bono tamen uiro in bonum cuncta reuertit. Lib. 3. Epist.

Mundus certe quamuis a ratione quadam pulcherrima optimaque, pulcherrime optimeque disponatur atque ducatur, tibi tamen immundus atque malus (tibi, id est, hominum generi) qui immundus uisus in mundo, malusque in bono. Prima tibi mundanorum malorum origo est, mundanorum bonorum nimis appetitus. Libro 3. Epistol.

Mundus Deus statum fabricatus est suam. In Com. Dionys. Areop.

Est contra religionem mundum utiupere rare tanquam malum. In Com. Plotin.

MVSICVS ET MVSIKA.

Diuina musica est rectus cogitationum, uerborum actionumque concentus. Libro 1. Epistol.

Musici officium est, in sono gratiam cantus in cantu sermonis elegantiam imitari, meminisse etiam motus animi multo magis oportere consonantes esse, quam uoces. Inconcinuus enim alienusque a musis est musicus, cui dum consonat uox, lyraque, mens dissonat, iubet David Mercuriusque quandoquidem Deo mouente canimus, canamus & Deum. Lib. 3. Epist.

MVSIAE.

Non docet musam fieri mendicam, & innocentiam miserabilem. Lib. 1. Epist.

Nihil afferunt Musae nobis aliud, nisi patientiam, malorum uirtutem perferendum. Lib. 5. Epist.

Non decet Musas fieri aut lasciuiae ministras, aut iniquitatis arma. Lib. 1. Epist.

Quantum igitur usum ipsum laudamus Musarum, tantum uituperamus abusum. Quis nam maxime Musis abutitur? Nisi qui aut harum uestigia temere importuneque sectatur, aut uulgarem Venereum imprudenter admiscet, aut eas a duce ipsarum Apolline

EX MARSIL FICIN

Apolline segregat. Non capiunt scientiam in seij hominūculi, sapientiam ipsam insipientē capessentes. Non ritē camenā canunt, sed silent, aut strident, ubi perulans Venere filius interpellat, non aprē Pieridum saltat chorus, imō claudicat & facillat, ubi dux chori procul abest Apollo. Lib. 5. Epistol.

Litera N.

NATURA.

Sicuti se habet ars ad naturam, sic & natura ad Deum. Lib. 2. Theolog. Plat. cap. 7.

Tamdiu opera naturæ mouentur, quam diu natura mouetur. Lib. 2. Theolog. Plat. cap. 7.

Sicut natura operibus suis infert motū, sic natura præstat Deus esse. Lib. 2. Theol. Platon. cap. 7.

Tamdiu existit natura, quādiu Deus feruat eam existendo. ibid.

Natura cuiuscūq; una quædam forma uirtusq; ad unū quoddam opus certo modo determinata, toto suo impetu faciens quicquid facit, & necessariō faciens. Lib. 2. Theolog. Plat. cap. 11.

Quid est natura? natura quædam materia tractans extrinsecus. Lib. 3. Theolog. Plat. cap. 1.

Natura est series corporum. Lib. 13. Theolog. Plat. cap. 2.

Difficile est naturam profors exuere. Libro 14. Theolog. Plat. cap. 10.

Natura in nobis corpus & spiritum cum anima coniunxit. Corpus quidem remedijs medicinæ curatur, spiritus autē qui aëreus sanguinis uapore, & quasi quidam animæ corporisq; nodus, acris quicq; odoribus, sonisq; & cantibus temperatur & alitur. Animus unum quiddam est, ex anima & corpore, spiritusque compositū. Lib. 4. Epistol.

Natura nobis instrumenta quibus discamus multa largitur, oculos, nares, aures, gustumq; & tactum, unicum uerō quo doceamus instrumentum dedit loquendi facultatem. Lib. 3. Epistol.

Profecto sic natura sæpe uices rerum reppendit, quando quidem sunt & plerique senes etiam ingenio pueri. Lib. 8. Epistol.

Natura (ut dicit Plato in Polit.) uel Dei ars est, uel artificiosum Dei organum. In Com. Plat.

Natura instrumentum prouidentia est. In Com. Plot.

NOMEN.

Inter omnia Dei nomina præcipuum est i-

psum bonum. Comment. Dionysij Areopagita.

Nomen dictio simplex significatiua eius quod secundum essentiam prædicatur, & omnis qd' secundū seipsum minime dicit.

N O X.

Nox umbræ diei contraria, Solis priuatio.

Litera O.

OBLIANTIA.

Obletamenta terrena non implent animum, sed titillant. Libro 14. cap. 7. Theolog. Platon.

Solent ea nos oblectare, quæ satis desideria faciunt. Lib. 5. Epistol.

OCCASIO.

Occasio flos ipse temporis rebus agendis conferens: tempus bonum quandam ferēs opem.

OFFICIUM.

Officium uerē præstantissimum est, proculdubio quod & maxime necessarium, & in primis ab omnibus exoptatum, efficere uidelicet ut hominibus sit mens in corpore. Coeno in Apol.

Officium est actio uniuscuiusque propria, decorem honestatemq; seruans, prout res, persona, locus, tempusq; postulat. Lib. 3. Epistol.

OPERA.

Opera uehementius quàm uerba mouent, maxime mouet alios, quia ipse mouetur maxime, omnino autem offendit aures, qui aliter canit ore, aliter pulsat lyram. Lib. 1. Epistol.

OPERATIO.

Perfectior est oratio stabilis, quæ uno momento perfectissime suum opus absoluit, quum quæ indiget tempore. Lib. 1. Theol. Plat. cap. 5.

Operatio Dei est perpetua quædam sit seipsum conuersio, per quam seipso fruatur & gaudeat. Libro 9. Theolog. Platon. cap. 6.

OPIFEX.

Vanus est opifex, qui ab alio magis, quàm ab ipso opere expectat honorem, non pendet operis uirtus ex iudice, sed opus iudici commendat artificem. Libro 1. Epistol.

OPINIO.

Opinio, perceptio cum fide per ratiocinationem, rationis discursus, cogitatio in uerum & falsum. Recta opinio uera per coniecturam probabilē æstimatio est. In Com. Platon.

O P O R

OPERIB. SENTENT. IN SIGN.

O P O R T U N I T A S.

Oportunitas tempus in quo unū quodque aptum est, uel pati, aut agere.

Oportunitas imminentiæ temporis, in quo uel agere, uel pati quicquā oporteat.

O P U L E N T I A.

Opulentiā possessio rerum sic moderata, ut ad felicitatē conferat, abundantia rerum ad beatitudinem conferentium.

O R A T I O, S I U E P R E C A T I O.

Quid potissimum sit in oratione petendum, isdem uerbis Propheta similiter aperit: cum enim tria hæc, Timor, Amor, Laus, efficiat, ut impetremus, merito tria eadem, dum adoramus, nobis postulanda uidentur. Concedat nobis uidelicet Deus, ut eū timeamus recte, amemus ardentem, ritē laudemus, summam uerō adorare docet & impetrare Dauid, ubi ait, delectare in domino, & dabit tibi petitiones cordis tui. Libro 10. Epistol.

Oratio uox, quæ scribi potest, pronuntia tua cuiuscūq; rei compositio ex uerbo ac nomine sine harmonia cantus.

O R A T O R

Oratoris officium est, qui alijs suaturus est, sibi tam ipsi suauis. Lib. 3. Epistol.

O S.

Os medulla calore consolidata.

O S T E N T A T I O.

Ostentatio affectio, quæ sibi uendicat ea bona quæ minime adfunt.

O R D O.

Ordo concentus operationū adinuicem communionis proportio, uiticitudinis in omnibus causa, contemplatio ad percipiendum idonea.

Litera P.

PALMA.

Palma, uirt. s. præm. um, suisplius gratia exoptandum.

P A T E R F A M I L I A S.

Patrisfamilias officium est filios colere, quasi propriæ uitæ propagines, atq; optimo suo exemplo regere tanquam membra. Libro 3. Epistol.

P A T I E N T I A.

Patientia non ut agas præcipit, sed patiaris. Quanto difficilius agere est q̄ pati, tanto difficilius bene agere est, q̄ bene pati. Cæteræ quidem uirtutes omnes in bene agendo uersantur. Patientia uerō sola in bene patiando consistit. Lib. 5. Epistol.

O mirum patientiæ potestatem, uirtutes quidem aliæ contra fatum quodammodo

pugnant, patientia uerō uel sola, uel maxime omnium expugnat fatum, quæ enim fatum immutabilia necessariaq; fore decernit, Patientia animi diuinæ prouidentia uoluntate consentiens, ita quodammodo mutat, ut ex necessarijs faciat uoluntaria, sicut qui male agit, bona libimet conuertit in malum ita qui bene patitur, mala sibi uertit in bonum, nempe in perferendis malis ipse bonus erudit. Lib. 5. Epistol.

Patientia bonum usq; aded bonum est, ut absq; ipsa cætera hominum bona, perfici nequeant. Lib. 5. Epistol.

Tria præcipue ut mihi uidetur, patientia, præcipit, primum, ut mala libenter pati uelis, quæ ipsa natura iubet, ut pati nolis. Secundum, ut ipse tibi uoluntaria facias, quæ fatum necessaria fore decreuit. Tertium, ut mala qualibet uertas in bona, quod Dei solius est officium, in primo quidē repugnare naturæ, in secundo uerō expugnare fatum, in tertio iubet deniq; æquare se Deo. Lib. 5. Epistol.

P A U O R.

Pauor trepiditas in expectatione mali.

P A X.

Diuinæ pacis officium est, uniuersi ordinem conseruare. In Com. Dionys. Areop. Pax quies qua ab inimicitijs belli cessamus.

P E C C A T U M.

Omne peccatum contra legem est diuinam & naturalem atq; ciuilem. Comm. D. Pauli, cap. 10.

Peccatum actio præter rectam rationem.

P E C C A T O R.

Nemo grauius miserabilisq; peccat, q̄ qui cum angelo rebelli per ingratiudinē, superbiā à Deo deficit, creatore honorumque omnium largitore. Com. D. Pauli, cap. 9.

Nihil magis necessarium esse, utiliusq; peccatoribus, q̄ confiteri peccata, affici penitentia, pœnas à iudice petere, æquo animo ferre ut purgetur animus, anteq̄ insanabilis morbus eius eradat. In Com. Plat.

P E R S E U E R A N T I A.

Quantum bonum perseverantia sit hoc indicat, quod non cæteræ uirtutes bona possentur, perseverantia præstat, quæ quidē quanto difficilior est, tanto cæteris laudabilior. Lib. 1. Epistol.

Principium uel uoluntatis, uel fortis, perseverantia uerō uirtutis. Lib. 1. Epistol.

Sanè non in carceribus currentium præmium, sed in calce locatur. Cursum aggre-

di cuiuslibet est, uel ignauissimi, peruenire uero per paucorum.

Perseuerantia affectio quæ perficit quæcunq; elegerat, id est, tolerantia uoluntaria aduersus labores inconcussus habitus.

PERTURBATIO.

Perturbatio (ut Stoicis placet) est auersa à recta ratione contra naturam animi commotio, eamq; ab opinione nasci putant. Libro de Volupt.

PIETAS.

Pietas iustitia erga Deum, affectu colens Deum, uoluntaria ueneratio Dei, recta honoris diuini scientia. Est pietas Dei patris agnitio. In Com. Plat.

Pietas sanctitatem excitat. In Comment. Platon.

φιλανθρωπία.

φιλανθρωπία, id est, humanitas, affectio amicitiae hominum conciliatrix, habitus hominibus beneficis, gratiarum redditio, gratitudo benefica.

PHILOSOPHIA ET PHILOSOPHVS.

Totum hoc philosophiæ studium (ut inquit Plato) est meditatio mortis. Libro 16. Theolog. Plat. cap. 8.

Philosophus diuinam quærat diligentius, ut fruatur, perscrutetur, & naturalia ut utatur. Lib. 3. Epist.

Tria sunt apud Philosophos præcipua, finis uidelicet origo, atq; materia, quibus cuiuscunq; doctrinæ perfectionem iudicare consueuerunt. Lib. 4. Epist.

Philosophiæ tres species à Platone adinuentas atq; distributas, huic naturæ trinitati ex omnibus suis partibus respondere. Vt ea philosophandi facultas, quæ de rerum causis progressionibusq; dixerit, Deo rerum principio congruat. Altera uero qua differendi origo modusq; tractatur, Deo ueritate illustratori conueniat. Postrema philosophiæ pars, cuius præceptis & institutis uitam agimus, nosq; ipsos & familiam ac Rem publicam ad felicitatem consequendam dirigimus, Deo quoq; beatitudinis largitori comparetur. Lib. 4. Epist.

Philosophia cum sit celeste munus, terrena ticia procul fugat, fortunam fortissimè domat, mitigat mirificè fatum, mortalibus bonis certissimè utitur. Immortalia uero nera largitur ad uotum. Lib. 4. Epist.

Cum ab omnibus philosophia (ut nomē ipsum à Pythagora inductum perhibet) sapientia amor definiatur, sapientia uero di-

uinorum contemplatio sit, certè philosophiæ finis est cognitio diuinorum. Libro 4. Epist.

Quicumque philosophus futurus est, ab ipsa natura sic institutus esse debet, ut primò quidem ad omnia disciplinarum genera, facilis ac pròptus existat. Deinde ut natura sit uerax, ab omni mendacio penitus alienus, tertio loco, ut contemptis omnibus, quæ corruptioni obnoxia sunt, illis, quæ semper eadem permanent, mentem adhibeat. Magnanimus quoq; & fortis sit necesse est, qui nec mortem metuat, nec inanem cupiat gloriam. Præterea temperatum hūc quodammodo nasci oportet, easq; animi partes, quæ affectibus efferni solent, domitas à natura suscipere. Quisquis enim ueritatis audis ad diuinorum contemplationem mentem conuertit, oportet eas corporis paruipendit. Oportet præterea liberali animo philosophum esse. Etenim rerū uiliū aestimatio homini ueritatem rerū contemplatione aduersa est nimiumq; contraria. Maxime uero omnium ingenij acuminis atq; memoria, & magnitudine animi illi opus esse uidetur. Lib. 4. Epist.

Philosophia ascensus est animi, ab inferioribus ad superna, à tenebrisq; ad lucem, principium eius diuinæ mentis instinctus, media uero ad facultates disciplinæ, quæ enarrauimus finis summi boni possessio, fructus denique recta hominum gubernatio. Lib. 4. Epist.

Philosophia non docet nos uitam cum principibus agere, nam si id uetat omnino (ut certè uetat) nullo modo docet. Vetat autè penitus, ut mihi uideatur, quando quidem contraria iubet, nempe inueniendo ueritatis amore tranquillitatem animi, & libertatem uitæ desiderat, apud principes autem non ueritas habitat, sed mendacia, simulationes, dissimulationes, obtrecciones, adulationes, non tranquillitas animi, sed cura, sollicitudo, inuidia, & omnis denique perturbatio, non libertas omni charior auro, imò tam misera seruitus, ut neq; subditis parcat unq; nec principibus, eiusq; finis sit uel seruitus, uel ruina. Lib. 5. Epist.

Nemo usq; adeo sit humanæ facultatis ignarus, ut cōfidat se posse ritè libereq; philosophari, ac simul securè tutoq; uitam apud principes agere. Lib. 5. Epist.

Sola ex omnibus facultatibus & artibus hominum pia semper philosophia omni studio

POTESTAS.

Potestas, excellentia in agendis, seu dicens: habitus quo potentes efficiuntur.

PRÆCEPTVM.

Mosaica præcepta in duo genera apud Theologos distinguuntur, alia ad naturale moraleq; ius pertinent, alia ad ceremoniale & iudicia, prima illa à Deo Mose data sunt, secunda Moses ipse instituit diuinitus inspiratus. Rursus prima omni hominum generi semper seruanda mandantur, secunda solos Iudeos astringunt, uidelicet usque ad Messiam ipsius aduentum. Prima quæ diximus adeo communia sunt, ut cuique etiam non minus liberaliter instituto, uel solo naturali iudicio cognita esse poterint. Quid enim in eis aliud continetur, præter Dei unius cultum, uitamq; moralem. Lib. Epist.

PRINCEPS.

Tres sunt præcipui (ut Magi tradit) principes super mundum, Oromasis, Mitris, Arimanis, id est, Deus, mens, anima. Lib. 4. Theolog. Plat. cap. 1.

Arbitramur à iustis principibus, iuste subditos gubernari. Lib. 3. Epist.

Principis uirtus est, circumspecta prouidentia, iustitia clemens, sublimitas humilis, humilitasq; sublimis. Lib. 3. Epist.

Principibus nullum præstantius prædiorum genus esse dicebat Plato, q̄ eorum, qui familiaritates cauponari nescirent. Libro 4. Epist.

Nihil periculosius est in principe, q̄ si q̄ plurimi eum contemnant, uel oderint, uel nimis inuideant, contemptus quidem scientia, grauitate, integritate uitatur. Odium uero innocentia & humanitate lenitur. Inuidia deniq; munificentia, liberalitate, magnificentiâ sedatur. Lib. 5. Epist.

Nunquam fore bonos in Repub. principes, nisi sint uiri probatissimi, statim uidelicet à tenera ætate diligenter exculti. In Com. Plat.

PRINCIPATVS.

Principatus prouidentia uniuersi.

PRIVATVS.

Privati officii est tam libetè magistratum parere mandatis, ut non legis necessitate compulsus, sed propria uoluntate uideatur adductus. Lib. 3. Epist.

PROCRASTINATIO.

Sera nimis uita est crastina, uitæ hodie. Lib. 1. Epist.

studio prouidet, ne uel in cecitatem tam miseram corruamus, uel tam graue odium subeamus: nullum enim aliud ueri philosophantis officium est, quàm singulas tum partium, tum uniuersi rationes & causas excogitare semper atque docere. Libro 7. Epist.

Virorum philosophantium amicitia non minoris apud mortales uideetur esse momenti, quàm inter cœlicolas cœtus felicitum planetarum. Lib. 10. Epist.

Deus ipse pro religiosa philosophia, proprietate pugnat. Lib. 10. Epist.

Est autè philosophi officium diuina nos se gubernare humana: in illo contemplatiua philosophia, in hoc actiua comprehenditur. Philosophus itaq; primò diuinam, id est, absoluram ipsius boni naturam per sapientiam contemplatur. Deinde ad id uelut ad finem humanas operationes dirigens, humana gubernat. Eiusdem autem scire est rectè hominè unum, familiam ac Rem publicam gubernare. Quamobrè qui moralis est, idè dominus, ciuils, rex idoneus esset. Ex quibus concluditur in ipso philosophantis officio hæc omnia contineri, sapientiam, prudentiam, iustitiam moralem, domesticam, ciuilem, ac regiam disciplinam. Per sapientiam diuina cognoscit, per prudentiam iustitiâque humana gubernat, dum rem suam, rem in familiarem, Rem publicam administrat. In Com. Plat.

Philosophus est uerus imitator Dei. In Com. Plat.

Philosophia appetitus sapientiæ, contemplatio ueritatis, ut ueritas est, cura anima secundum rectam rationem.

POETA.

Pœtæ officium est, ut naturam, moresq; pingere ualeat, utrūq; uidisse. Lib. 3. Epist.

POSSESSIO.

Mediocris rerum possessio, & temperantus fortunæ afflatus, ut securior est, & stabilior, sic ad Mineruam & musas accommodatior. Lib. 3. Epist.

Possessio rerum tam excedens, q̄ deficientis, non solùm motibus, & concordia, sed ingenio etiâ & motibus obest. In Com. Platon.

POTENTIA.

Summa potentia sunt natura, mēs, mentisq; caput atq; uoluntas. Lib. 14. Theolog. Plat. cap. 7.

Potentia quæ est per se ipsum efficax.

EX MARSILII FICINI

Prorogatio uitæ effi interdum morum e-
mendatio est, sæpe tamen præteritæ prospere-
ritatis abrogatio, uel derogatio. Libro 1. E-
pistolæ.

PROPINQUITAS.

Propinquitas communitio in eodem ge-
nere.

PROVIDENTIA.

Providentia est series mentium. Libro 3.
Theolog. Plat. cap. 2.

Providentia in rebus necessarijs sua nun-
quam deserit. In Com. Plat.

Diuina providentia nunquam alios con-
tra omnem fortunam fauorem, repente ad
inimam est summo uestigio deiecit. Alios con-
tra malignam fortunam impetum euehit mi-
rabilitate in excelsum, si quos aut uel super-
bos stare diu, uel humanos ad tempus ca-
dere sinit, permittit etiam ut & illi tam dese-
ra miseraque mente sint, quam alia forte, &
sibi tam excelsa mente quam humili & ab-
iecta fortuna. Lib. 3. Epist.

Providentia præparatio ad futura.

PROSPERITAS.

Humana prosperitas, falsa quidem foel-
citas, ac ueræ foelicitatis impedimentum.
Lib. 3. Epist.

Terrena prosperitas totiens humano ge-
niti aperitissimè mentita iam fuisse conuin-
citur, quot in uniuerso temporis cursu ab
initio mundi, ad nos usque momenta fluxe-
runt. Lib. 3. Epist.

Uerior ueræ prosperitatis afflatus, uan-
os mortalium animos inflat, tumidosque
reclit atque agros. Lib. 3. Epist.

Facillimè multis de causis, quas intelli-
gere quilibet facile potest, prosperitas nostra
turbatur, atque perinde ut factus in altum la-
pis quando altissimè ascendisse uidet, tunc
subito sine ullo temporis intervallo descen-
dit, ita fortuna, quæ ad summa euexit fasti-
gia rerum, statim sine mora uel iubet euan-
uelut è monte spontè descendere, uel ipsa
præcipitat, sanè & grandioribus casus gra-
uior, & altioribus ruina profundior immi-
net, sæpissimè post blandas auras Zephy-
rosque suaves, repente stridentes aquilone pro-
cella uelut aduersa ferit, fluctusque ad syde-
ra tollit. Lib. 3. Epist.

Diuina providentia statuit terrenam pro-
speritatem idcirco uolantem, & fugacissi-
mam esse, ne temerè diutius non procul à
diuina beatitudine posset, cum ne momen-
tum quidem à nobis unum ipsa teneri pos-

sit. Atque etiam ne morbis frequentibus cog-
nemur coelestis medici frequentius recor-
dari. Meminisse præterea nos in regione,
tam inquieta non esse tanquam in patria
constitutos, sed quasi quodam exilio rele-
gatos. Libro 3. Epistolæ.

Prosperitas uberiore afflatu animos in-
flata rerum copia immoderatos facit, & ne-
gligentes, licentia reddit deteriores: ad sce-
lera cuncta procliuiores. Lib. 5. Epist.

PRUDENTIA.

Prudentia, notitia rerum priuatim & pu-
blicè administrandarum. Lib. 1. Epist.

Summa prudentia aut nunquam, aut cer-
tè coacta, inicit cum fallacissima fortuna cer-
tamen. Lib. 6. Epist.

Prudentia uis quæ per seipsam ad beati-
tudinem humanam ducit: scientia bonorum
& malorum, dispositionem foelicem præ-
stans, potestas qua quid etiam agendum
sit, & quid non iudicamus.

Prudentia, scientia bonorum malorum-
ue propriè ad hominem pertinentium. In
Com. Plat.

Tanta prudentiæ perfectio est, ut & op-
tanda docet exoptare, atque comparare, &
comparatis ea potissimum uir ratione, qua
profiunt. In Com. Plat.

PUDOR.

Pudor, audaciæ remissio, eiusque optimè
apparet spontanea & libens acceptio, for-
mido uituperationis ueræ.

PULCHRITUDO.

Humana pulchritudo uideretur priusquam
ametur, diuina uerò amatur, ut uideatur.
Lib. 2. Epist.

Ipsa pulchritudo prima nihil aliud est, quæ
splendor gloriæ penes patrem luminum,
& figura substantiæ eius. Unde triplex emi-
cat pulchritudo, prima quidem per angeli-
cos intellectus, secunda uerò per intelle-
ctuales animas, tertia per corpora ubique
formosa, quasi lumen unum per tria qua-
dam uitra coloribus inter se uaria, ideoque
uarium ex primo splendorem reddentia.
Lib. de Lumine.

Pulchritudo nihil aliud est, quæ summi bo-
ni splendor, fulgens præcipue in his rebus,
quæ oculis, auribus, mente percipiuntur,
perque illas ad ipsum bonum, uisum, auditum,
mentemque conuertens. In Com. Plat.

PURGATIO.

Purgatio deteriorum à melioribus segregatio.

Litera R.

OPERIB. SENTENT. IN SIGN.

Litera R.

RELIGIO.

Margaritæ autem religionis præciosissi-
mæ sæpe tractantur ab ignorantibus, atque
ab his tanquam suisbus conculcantur. Lib.
de Christ. relig. in proemio.

Si inanis religio esset, per eam rursus ho-
mo omnium esset imperfectissimus, quo-
niam per eam dementissimus atque miserri-
mus. Lib. de Christ. relig. cap. 1.

Communi quoque hominum uaticinio
religio uera est, omnes namque semper ubi-
que colunt Deum, uitæ futuræ gratia. Lib.
de Christ. relig. cap. 1.

Religio est inimica corporibus. Lib. 14.
Theolog. Plat. cap. 10.

Religio fatum damnat, asserit libertatè.
Lib. 14. Theolog. Plat. cap. 10.

Nusquam & nunquam religionis facta est
intermissio, licet aliàs, & alibi aliter Deus
honoratus sit. cap. 10. eodem lib.

Nihil habent homines religione diuinitus.
Ibidem.

Cætera hominum studia, ut plurimum à
diuinis seiuungunt, mortalibus coniungunt,
religio autem contrà à mortalibus soluit,
diuinisque religat, ubi Stygijs amarisque sa-
poribus procul expulsis, ne cæca nos sua uita
te perfundit, si quando aliàs religioni indul-
gendum fuit, hac tempestate potissimum
est indulgendum: hoc enim malorum om-
nium seculum est. Lib. 6. Epist.

Tota religio naturalis homini, firmissimè
immortalitatis fundamentum. Lib. 10. Epist.

Oportebat religionem (quæ quidem ad
foelicitatem unica est uia) non rudioribus
tantum hominibus, uerum etiam peritio-
ribus commune fore. Qua quidem duce
omnes ad beatitudinem cuius gratia nati
sumus, & ad quem consequendam, com-
muni studio laboramus, facilius, rarius per-
uenire possumus. In Com. Plat. in proemio.

Religio est, eius quod Deo redditum est
alsidua iustisque operibus cum Deo ipso
indissolubilis relegatio, ut merito sapiens
ille dixerit, funiculum triplicè difficile sol-
ui funiculum inquam, ex pietate, sanctitate,
religioneque connexum. In Com. Plat.

Religio religat sanctitatè. In Com. Plat.

Tota religio naturalis homini firmissi-
mum immortalitatis fundamentum est. In
Com. Plat.

RES.

Res humane umbris, cogitationesque som-

nijs sunt consimiles. Lib. 12. Epist.

RESPUBLICA.

Beatissimas fore Respubl. (dicebat Pla-
to) si aut philosophi dominètur, aut saltem
qui gubernent diuina, quadam sorte philo-
sophentur. Nihil enim pestilentius esse po-
testate, & audacia quam ignorantia comite-
tæ. Tales quoque subditos esse solere qua-
les magistratus. Lib. 4. Epist.

Respubl. cœtus multorum hominum ad
foelicitatem per se sufficiens legitima multi-
tudinis conspiratio.

REX.

Regi maximo curæ est te uera honorari,
quæ aut his, aut illis gestibus honorari. Libro
de Christ. relig. cap. 4.

Rex imperans secundum leges nulli subie-
ctus, irreprehensibilis, ciuilibus ordinis insti-
tutor.

ROBUR.

Robur uis unumquodque in natura sua
seruant, eò quod detrimenta deuitat.

Litera S.

SACERDOS.

Ad nullum magis quam ad pium sacerdotem
pertinere singularis charitatis officia, quæ
quidem in maximo omnium beneficio, quæ
maximè lucent. In Apollonia.

Nihil in terris honesto sacerdote pul-
chrius est, turpi uerò nihil turpius. Ille reli-
gionis hominumque salus, iste pestis. Lib. 1. Ep.
Sacerdos est temporalis quidam Deus,
Deus uerò sacerdos æternus. Lib. 1. Epist.

Sacerdotis uirtus & officium est, sapien-
tia quadam pietate seruus, & pietas sapien-
tia lucens. Lib. 3. Epist.

SACRIFICIUM.

Sacrificium hostiæ donum Deo exhibitum.

SACRILEGIUM.

Sacrilegi habendi sunt, qui iuniorum, imò
& quarumlibet animos uerbis moribusue
infringunt. Lib. 1. Epist.

SAGACITAS.

Sagacitas innata ratiocinandi uirtus.

SALUS.

Salus, munitio ab omni damno secura.

SANCTITAS, SANCTVS, ET

SANCTVM.

Utrobique incidunt in Syllam, cupientes ut
tate Carybdim: sancti enim delirameta nu-
gasque mortalium fugientes, in demones in-
cidunt tentatores. Non enim his est certamè
aduersus carnem & sanguinè, sed aduersus
(ut Paulus inquit) maleficos quosdam spiri-
tus aeris caliginosi tyrannos. Lib. 12. Epist.

74 Sancti.

Sanctus est eius quod Deo est, Deo agni-
to retributio. In Com. Plat.

Sanctitas pietatē confirmat & sancit: san-
ctitas quoque religionē mouet. In Cō. Plat.

SANCTIMONIA.

Sanctimonia uitę doctrinam efficit uene-
randam, iuniores seniorum mores facillē e-
bibunt. Lib. 1. Epist.

Sanctimonia cautio declinās a peccatis,
quę aduersus Deū committuntur, diligēs
obseruatio diuini cultus secundū naturā.

SANITAS.

Sanitas animę habitus affectibus non
succumbens.

Scientia arbor est; radices aliquantulum
amaras habere uidetur, fructus tamē pro-
fert quę suauissimos. Lib. 1. & 5. Epist.

Scientia uel de rebus agit penitus separa-
tis, uel omnino corporeis, uel medijs, illa
quidem diuina, ista naturalis, hæc mathe-
matica. Harum quęlibet fecatur in tria. Di-
uina enim uel contemplatur Deū, uel sub-
stantias omnino diuinas, ut angelos, uel
intellectuales animas, nostra quidem diui-
nas, sed quodammodo etiam urgentes ad
corpora, sed interim separabiles. Hucusque
diuina scientia contemplatur. Naturalis au-
tem tria quoque considerat: uel elementalia
corpora, uel cęlestia, uel animas his con-
iunctas. Mathematica quoque triplex: aut e-
nim solam quantitatem tractat, siue memo-
rialem, siue continuam, ut arithmetica, geo-
metriaque: aut etiam cum ratione motus, ut
astrologus: aut etiam cum ratione sensus,
siue uisus, siue auditus, ut perspectiua, uel
musicus. Nouem igitur communia scien-
tiarum lumina sunt. Lib. de Lum.

Scientia comprehensio animę immuta-
bilis, ratione uis comprehensiuua alicuius,
uel quorundam ratione immutabilis, ratio
uera in cognitione immutabilis.

SAPIENTIA.

Sapientia sine audacia profest quidem,
quamuis non magnificę, sed obest nunquam.
Lib. 1. cap. 3. de Christ. relig.

Sapientia in singulis humanis operibus
nos uoti cōpotes pro uiribus efficit, neque
aberrat unquam, neque fallitur, alioquin sa-
pientia reuera non esset. Lib. 1. Epist.

Sapientia est rerū diuinarum cognitio:
res autem diuinas Plat. in lib. de Republ.
non aliter menti nostrę innotescere posse,
quę Deo nos illustrante, demonstrat: quem-
admodum corporū formas oculis, non ali-

ter quę sole oculis, illuminante uideri. Lib. 1.
Epistol.

Conducunt ad sapientiam defendendam
non tam Martis milites, quę Palladis sacerdo-
tes. Lib. 1. Epist.

Principi non aliter necessaria est sapien-
tia, quę corpori anima. Lib. 1. Epist.

Quis nam sapientiam recte adorat, nisi qui sa-
pienter? Sapienter autem hanc solus adorat, qui
possit a sapientia sapientiam. Non possumus
nisi per illam quicquid, uel ab ipsa, uel ab alio
petere sapienter, non possumus quicquid ab
illa sapienter petere nisi illam. Lib. 4. Epist.

Felix cui succedunt omnia bene, soli autem
succedunt, qui bene omnibus utitur, solus bene
omnibus utitur, qui & suuissimus & aliorum
uires a sapientia didicit, felices igitur soli sa-
pientię sacerdotes, qui uel in ipsa humana (ut
ita dicam) miseria sunt beati. Lib. 4. Epist.

Deus per Mercurium cęlestium min-
imam sapientiam uirtutū maximam significa-
ri uoluit, ut memineremus, minima esse in
hominibus sapientiam. Quipe cum nobis
a stellarum minima promittat. Docuit præ-
terea sapientiam nec in magnitudine corpo-
ris constitutam esse, nec ab ipsa mole mate-
rię proficisci. Nonnunquam homines corpo-
re, audacia, fortuna, minimi, sunt sapientia
maximi. Deinde Sol quidem Deū ipsum
præfert, Mercurius sapientem: Mercurius
igitur nunquam a Sole discedens, significat ani-
mam dumtaxat sapientem fore, qui nunquam
discedit a Deo: Sol quintemque principes si-
gnificare putatur. Cum igitur Sol nullam
stellarum propinquorem habeat, quę Mercurio
admonet interea, principes debere
nullos habere familiaritate coniunctiores,
quę sapientes, quod autem Mercurius idem,
sapientiam, eloquentiamque mittit, literarum
studiosos iubet eloquentię studium, cum
studio sapientię copulare. Lib. 10. Epist.

Mentis diuine idearumque cognitio sapien-
tia dicitur. In Com. Plat.

Sapientia, scientia que nihil penitus præ-
supponit: scientia eorum, quę semper sunt, scien-
tia, quę rerum omnium causam contemplant.

Sapientia certa rei comprehensio est, qua-
re prius ratione discernenda sit res oportet, ut
certo percipiatur. In Com. Plat.

Sapientia est absoluti diuinique boni scien-
tia. In Com. Plat.

SEMPITERNVM.

Sempiternum, quod per omne tempus
& prius extitit, & nunc est, nulli corruptio-
ni ob-

ni obnoxium.

SENECTVS.

Senectus decrementum uitę tempore factum.

SENE X.

Senex uideat ne puerilis sit, recordetur
iuuenem se fuisse. Lib. 3. Epist.

SENSVS.

Sensus ita se inuicem habent, ut ordinem
quendam loci pariter, & naturę contineant.
Oculi enim purissimi sunt, & ut Timaeus
Platonicus disputat ac probat, ignis lucisque
naturę cognati. Aures secundum ordinem
puritatis obtinent, atque ærei comparantur.
Nares deinde tertium tenuitatis gradum
obtinent, & possident, & crassiori quadam
natura concretę, medium inter ærem, a-
quamque continent. Deinceps uero gustan-
di organum crassius est, & aquę naturę si-
millimum. Postremo tenuitatis gradu ha-
nibus tanquam tangimus partes distribuunt:
hæc namque ad corporis naturam accedunt.
propinquius, ac terę crassitudini deputan-
tur. Lib. de Volupt.

Sensus animę progressus, mentis motus.

SERMO.

Loquendi usus atque scribendi homini pro-
prius, diuinam quandam indicat mentem
nobis inesse, qua careant bestię. Libro 15.
Theol. Plat. cap. 3.

Ad excellentius aliquod opus est nobis
sermo tributus, uidelicet tanquam mentis in-
terpretes, infinitorum inuentorum præco, atque
nuncius infinitus. Lib. 15. Theol. Plat. cap. 3.

Sermo foetens putridę mentis est signum.
Lib. 1. Epist.

Ut possis bona loqui, audi bona, ut etiam
audias de te bona. Fieri enim non potest, ut
qui male loquitur, non male audiat. Lib. 1.
Epistol.

SERVVS ET SERVITVS.

Serui officium est, existimare uitę suam
esse domini, atque rationem domini suam esse.
Libro 3. Epist.

Nulla arctior, iucundior, felicitior seruitus,
quę uoluntaria. Lib. 4. & 5. Epist.

Quicquid uero uoluptatis pecunięque,
aut glorię, uel imperandi studio seruiunt,
in sanabili quodam animi morbo, & multi-
plici dolore præmuntur. Lib. 5. Epist.

Moderata seruitus est, qua Deo seruitur.
In Com. Plat.

SPIRITVS.

Spiritus qui æreus sanguinis uaporem,
& quasi quidam animę corporisque nodus,

æreis quoque odoribus sonisque & cantibus
temperatur & alitur. Lib. 1. Epist.

Spiritus principalibus membris insidit:
uitalis uiget in corde, naturalis in iecore, a-
nimalis in cerebro. In Com.

SOCIETAS.

Societas amicitia ex diuturna æqualium
consuetudine conflata.

SOL.

Sol qui genuit ignem, ignis formator ex-
titit. Lib. 5. Theolog. Plat. cap. 8.

Sol inter cęlestia dominus, in hoc uel ma-
ximę cęteras rerum naturalium causas an-
tecellit, quod calore omnia quidem facit,
lumine uero demonstrat. Lib. 12. Epist.

In cęlo sol ipse solus fons luminis, omni-
bus dominatur, idemque apud astronomos
potentiam significat, atque sapientiam, nona
cęli plaga gaudens, uelut ad Mineruam.
Cuius etiam uicinitate Mercurius sapien-
tis nomen obtinuisse uidetur. Lib. 12. Epist.

Solus sol superare potest louē. Lib. 1. Epist.
Sol omnium maximę Deum tibi signifi-
care potest. Lib. de Sole.

Sol tanquam manifestus cęli dominus,
omnia prorsus cęlestia regit & moderat.
Lib. de Sole.

Merito cum tempus a motu dependeat
Sol per quatuor signa mobilia tempora qua-
tuor anni distinguit. Lib. de Sole.

Sol oculus æternus omnia uidens, super-
eminens cęleste lumē, cęlestia temperas
& mundana. Harmonicū mundi cursum dir-
gens, siue trahens. Mundi dominus, Iupiter
immortalis mundi oculus circumcurrēs, ha-
bens sigillum, omnia mundana figurans, lu-
na stellas grauida, stellarum luna regina. Hæc
Orpheus, apud Aegyptios Mineruę tem-
plis aureū hoc legebat inscriptum: Ego sum
quę sunt, quę erūt, & quę fuerūt. Velum
meū reuelauit nemo. Quę ego peperit fru-
ctum, Sol est natus. Vbi apparere Solem Mi-
neruam id est, intelligentię partem, fructum
esse. Theologi ueteres, Proculo te-
ste, dicebāt regiā omnium lullitiam e me-
dio Solis throno percuncta præcedere, om-
nia digerentē. Quasi Sol ipse sit moderator
omniū, Iamblichus Aegyptiorum sententiā
ita narrat: Quicquid habemus boni, habemus
a Sole, uidelicet uel ab ipso solo, uel si & ab
alijs, id quidem uel a Sole absolutū, uel a So-
le palia. Itē Sol elementalium omnium uirtutum
dñs, Luna uirtute Solis generatiōis domi-
na: ideō Albumasar per Solem, inquit, &

EX MARSIL. FICIN.

lunam vitam cunctis infundi. Moses coelestium dominum in die solem esse, in nocte lunam, quasi nocturnum solem. Lib. de Sol.

Solem esse regem, lunamq; quae solis & soror est, & coniunx, esse reginam coelestium, ipsa signorum in Zodiaco dispositio manifeste declarat. Lib. de Sol.

Diuinus noster Plato solem ipsius boni conspicuum filium nominauit. Arbitratus quoque est, solem esse perspicuam Dei statuam in hoc templo mundano, ab ipso Deo positum, inuentibus ubique praeter ceteris admirandum. Hunc ueteres, ut Plotinus & Plato aiunt, uenerabant ut Deum. In sole praefici Gentium theologi omnia gentium numina collocarunt. Quod quidem Iamblichus, Iulianus, Macrobiusque testantur. Denique quis non uidet solem in mundo, imaginem esse uicariumque Dei, is profecto neque nocentem considerauit unquam, neque solem suspexit exorientem, neque cogitauit quantum excederet sensum. Quam subito uita redeant, quae procul ipso mortua putabatur. Neque munera solis animaduertit, quibus solus ipse facit, quod stellae cunctae conficere nequeunt. Solem igitur, uel Phaebum, Musarum, id est, intelligentiae ducem, unam cum Platonis atque Dionysio imaginem Dei conspicuam concludit. Lib. de Sol.

Sol conspicuus in mundo nobis est imago. Sol tam uisus generis que uidenda suscitatur ad agendum, cumque oculis uidenda coniungit. In Com. Dionys. Areop.

Sol unius est mundi omnis luminis principium. In Com. Plat.

Sol oculos generat, uimque uidendi illis praestat. Ibid.

Sol coelestis ignis, qui solum ab ortu ad occasum ab eisdem aspici potest, animal sempiternum, astrum animatum, diurnum & maximum.

SOPHISTA.

Sophista iuuenum nobilium atque diuitum mercenarius orator. Sophista ambitiosus & fallax Philosophi amulator est. In Com. Plat.

Sophista similis est illi, qui piscatur hamo.

Sophista est mercator quidam, qui disputationes disciplinasque morum, eo consilio accumulatur passim, ut mercede quadam commutet, atque uendat. Ibid.

Sophista est auarus quidam artifex, qui quantum gratia priuata illegitime tractat, & docet, artemque contradictoriam profite-

tur. In Com. Plat.

Sophista est uersutus falsarum opinionum disseminator. In Com. Plat.

SORS.

Vbi plurimum sapientiae, minima opus est forte, ubi minimum sapientiae, fors plurima dominatur. Et si interdu fortuna sapientiae iungitur, non tamen simul utraque regnat. Aut enim nullo pacto fors rationi coniungitur, aut seruit. Quamobrem fors, probis inuida uiris, totis obstitit uiribus, ne proba usquam ratio regnet, utpote quae illa regnante sit gloriam & imperium amissura. Saepesors dotat multum, quem partum natura uirtutis dotauit. Neque ditat facile quem natura uirtutis dotauit. Lib. 3. Epist.

Plura tibi admodum maioraque dona fors dabit ultro, quam laesita. Quot enim uolentia persequeris, totidem certe te fugient. atque (quod absit) si quando poterunt, forte fugabunt. Libro 6. Epist.

SPE S.

Spes, expectatio boni.

STULTITIA ET MISERIA HOMINUM.

Stultitia ridicula, miseria flebilis esse uidetur. Stultitia quid aliud est quam iudicij deprauatio? Miseria quid, nisi appetitus afflictio, ex deprauatione iudicij proficiens. Lib. 1. Epist.

Illud in primis stultissimum non iudicare non possum, quod multi bestiam quidem suam imo feram noxiam & indomitam, hoc est, corpus pascant diligentissime, se ipsos autem, id est, animum ipsum, quantum in eis est, fama perire permittunt. Lib. 1. Epist.

Stultitiae fructus est miseria. Ibid.

SUFFICIENTIA.

Sufficiencia perfecta bonorum possessio, habitus, qui unusquisque suus dominus sit.

SUPERSTITIO.

Saepe iners ignorantium ignauorumque cura superstitio potius quam religio est appellanda. Lib. de Christ. relig. in proem.

SUPPOSITIO.

Suppositio principium in demonstrabile, sermonis summula.

LITERA T.

TEMPVS.

Nulla iactura grauior est, quam temporis. Lib. 1. Epist.

Tempus solis motus, progressionis mensura. Tempus bonum.

Temperantia, moderatio animae circa naturales concupiscentias atque uoluptates, compositio ordoque animae ad naturales uoluptates

OPERIB. SENTENT. INSIGN.

Iuptates atque dolores, consonantia animae ad imperandum & obediendum uoluntaria, eorum quae secundum naturam sunt, actio rationalis animae conuersatio, quo ad honesta & turpia habitus, quo decentia eligimur & seruamus.

Temperantia, circa bona malaque similiter asciscendi atque metuendi. In Com. Plat.

TEMPERANS.

Temperans, qui mediocres concupiscencias habet.

Temperato uero pulchrum uidetur omnia nosse, quod si fieri possit, secunda quaedam, id est, tota nauigatio uidetur, suam ignorantiam recognoscere, ne & rem ipsam ignoret, & ignorantium, nec dum quod ignorat, tentat, aberret, neque indocilis sit, neque turbior, quod Plato in Alcibiade docet. In Com. Plat.

TERRA.

Si quis quaerat, quam ob causam terra sit rotunda, responderet, quia uidelicet rotunditatis idea participat, ad cuius similitudinem sapientia mundi idcirco terram disponit, quoniam iudicauit uoluitque boni ipsius gratia fieri melius ita sese habere. Libro 2. Theol. Plat. cap. 11.

TOLLERANTIA.

Tollerantia, perpersio molestiae honesti gratia, perpersio laborum honesti gratia.

TYRANNVS.

Tyrannus, imperans ciuitati, secundum sententiam propriam.

LITERA V.

VATICINIUM.

Vaticinium, scientia, qua dignoscitur quod adsit, quid ue futurum sit mortali uiuenti.

VENTVS.

Ventus, agitatio aeris circa terram.

VERECUNDIA.

Verecundia, formido in expectatione in familiae.

VERITAS.

Veritas nihil de sua causa deprecatur, quia nec de conditione miratur, scit se peregrinam in terris agere. Lib. de Christ. relig.

Veritas non modo aliud est quam mens, sed & superius aliquid. Lib. 1. Theol. Plat. cap. 2.

Latus se fundit ueritatis quam mentis imperium. Lib. 1. Theolog. Plat. cap. 6.

Diuina ueritas omne rerum antecedit initium, omnium rerum fini succedit, nam & ante cuiusque principium uerum erat initium illud fore, & post omnem eiusque finem, ue-

rum erit sine illum fuisse, quicquid autem aliquando uerum est, ueritate uerum est. Lib. 2. Theol. Plat. cap. 5.

Veritatis acquirendae studio alimoniam corporis praetermittimus saepenumero, neque tempori, neque sumptibus parcimus, neque laboribus, enervamus corpus, quo enervato, animus fit ueruosior. Lib. 8. Theolog. Plat. cap. 2.

Veritas non est corporea, alioquin rebus incorporeis non inesset. Lib. 8. Theol. Plat. cap. 2.

Veritas mentis cibus est, quo fit ut se uicissim libenter adsciscant. Lib. 15. Theolog. Plat. cap. 14.

Quia ueritas impugnatores telis inuadit, pugnat utcumque potest: qui autem ueris aggreditur rationibus, reuera semper expugnat. Lib. 3. Epist.

Absoluta ueritas lux Dei est in seipsa. Rerum ueritas est Dei splendor in ipsis: ergo si uis ueritate gaudere, amare, quare, considera Deum propter seipsum, & cetera propter Deum. Libro 3. Epist.

Scito eas res duntaxat ueras existere, quae ad ueritatis iudicem intelligentiam pertinent. Lib. 3. Epist.

Immensum est ueritatis lumen, immensa potestas. Lib. 3. Epist.

Veritas rerum proprijs uestigijs inuestigatur nonnunquam, certisque discerni potest iudicij, quoniam determinata pendet ex causa, semperque permanet eadem. Voluntas autem humana cum ob libertatem non habeat causam terminatam, ac momento quolibet permuetetur, neque uestigijs, neque iudicij certis inuestigatur. Lib. 6. Epist.

Veritas est lumen optimum, lumen ueritatis, se ad extrema fundens. Lib. de Lum.

Tranquillitas ueritatisque scientia, diuinitatis maxime propria sunt. Libro de Voluptate.

Veritas ex redargutione falsitatis elucet. In Com. Plat.

VERACITAS.

Veracitas habitus in affirmando atque negando rectus, scientia ueri.

VICTORIA.

Victoria uis in certamine superans.

VICISSITUDO.

Omnium rerum uicissitudo est. Libro 1. Epistol.

VINVM.

Tantum imago uini alitissimum, quantum uinum

EX MARSIL. FICIN.

vinum alit sitibundum, Lib. 7. Epist.

VIR SAPIENS, FELIX, PRVDENS,
BONVS, IYSTVS, PIVS, PRO-
BVS, ET PRAVVS.

Sapienti viro lex Deus est, insipienti libri-
do, Lib. 13. Theolog. Plat. cap. 10.

Hi sapientes habentur, qui pro viribus
intentionem animi auertunt a sensibus, ad
intellectum uerò conuertunt, ubi diuinam
legem auscultant, officia iusta dicantem.
Com. D. Pauli cap. 15.

Vitum sapientem felicemq; eum puto,
qui cum ex solo pendeat Deo, in medijs ca-
lamitatibus uiuât latus. Quem nec metus
exanimat, nec dolor excruciat, neq; uolup-
tas corrumpit, neq; libido inflammat. Qui
inter densissimas spinas molles speciososq;
flores legit, q; ex stercore margaritas eruit,
atq; effodit, qui in profundis uidet tene-
bris, qui compedibus grauat & uinculis
circumstrictus, ueluti liber solutusq; per-
currit, quem deniq; spiritus coelestis affla-
uerit, Lib. 3. Epist.

Nullus uerbosus & loquax sapiens esse
potest: docuit enim semper, didicit nunq;
Quisquis autem sapientie literis caret, non
modo pauper, uerum etiam cæcus & mu-
tus iudicandus est, Lib. 3. Epist.

Vir caueat ne ullo modo muliebris sit.
Lib. 4. Epist.

Prudentum sententia est, uirum graui-
bus negotijs occupatum, absq; graui cau-
sa non esse interpellandum.

Solum felicem sapientes existimant, cui
ad uotum cuncta succedunt, soli ad uotum
cuncta succedunt, qui omnia que uult ha-
bet. Ille singula uult, que habet, id est, quæ-
cunq; uelle natura, uel natura, uel sorte cõ-
tingunt, qui primũ quidem intelligit, nul-
lum se bonum, nolle deberet, Lib. 5. Epist.

Vir prudens corpus quidem suum mun-
di membrum, mundi ipsius reuolutioni con-
cedit, quocunq; contigerit agendum. A-
nimus aut Dei fillum à corporis commer-
tio segregat, & diuinæ cõmittit prouiden-
tiæ, pro arbitrio gubernandum, Lib. 1. Epist.

Prudentis est & in sereno aëre pluuiam,
& in pluuiâ expectare serenum, imò nihil
in caliginosa hac uita putare serenum, nisi
sub mente serena, Lib. 5. Epist.

Vir iustus, & pius, & probus, nonne Deo
amicus est? Inustus autem & improbus
inimicus? Est profecto, Lib. 12. Epist.

Bonus uir à Platone censetur, qui in se

quidem temperatus, ad Deum autē pius
est, ad homines uerò iustus. Animus eius
modi propter similitudinem Deo præ cæ-
teris est amicus, malus autem propter dis-
similitudinē inimicus. Itaq; cum Deus mo-
ueat, & intrinsecus, & ubiq; provideat, ni-
mirum opiniones & imaginationes, spe-
ciesq; bonorũ uirorũ, ueræ frequenter eu-
dunt, malorum uerò falsæ, utriusq; gaudia
quædam excogitant, optant, sperant, hæc bo-
nis uiris tanq; diuinis atq; ueridicis, uera
sæpe contingunt, malis uerò falsæ: mali en-
im tanq; sibi met mendaces, sicut frequen-
ter opinione falluntur, ita falsa sæpius oble-
scamenta contingunt, deniq; si prauis ran-
q; à diuina ueritate discordibus, succedere
spes non debent, sæpe tamē in externis suc-
cessum habere uidentur, sequitur saltem,
ut intrinsecus non succedant: semper ergo
solicitantur inuis atq; languent, eorumq;
uoluptates similes sunt falsis uoluptatibus
ægotantium, somniantium, insanorum, Li-
bro 12. Epist.

Præuis uiris oblectationes quædam ad-
sunt, sæpe confictæ, atq; deniq; falsæ: falsis
igitur uoluptatibus prauis sepe numero ge-
stunt, Lib. 12. Epist.

Vir sanæ mentis ad id in primis pecunias
esse utiles iudicabit, ut quicquid uel Deo
uouerit, uel homini promiserit, aliterq; de-
buerit, impleat, neq; ob paupertatem addu-
catur, aut mentiri cuiquã, aut ulla in re de-
sraudare, pecuniæ namque referendæ sunt
ad iustitiam, iustitia uerò ad uitæ alterius
præmium, In Com. Plat.

VIRE S.

Æquales uires æqualia faciunt, Libro 1.
Theol. Plat. cap. 3.

VIRTVS.

Naturalis uirtus manet, quia naturalis e-
ius uigor uiget perennis, neq; remittitur.
Virtus acquisita mutatur, qui ex potentia
in actum, ex actione transit in habitum, at-
que conuerso, Lib. 1. Theol. Plat. cap. 3.

Diuina uirtus pura atq; summa est, Lib.
2. Theol. Plat. cap. 4.

Infinita uirtus nunquam minuitur, Lib.
17. Theol. Plat. cap. 2.

Virtutibus præmia, uitijs supplicia digna
debentur, hæc cum in hac uita non tribuan-
tur, tribuuntur in altera, Lib. 2. Theol. Plat.
cap. 10.

Cum uirtute oritur præmium, Ibidem.
Virtus est exoriens præmium, Ibidem.

Virtus

OPERIB. SENTENT. INSIGN.

Virtus adolescens inuidiam concitat, adul-
ta sedat, liuorem domat, Lib. 1. Epist.

Virtus est habitus animi electione ad bea-
titudinem conferens, Libro 1. Epist.

Humana uirtutis principium finisq; est,
meminisse non esse humanam uirtutem
absq; diuinæ uirtutis gratia & amore, Lib.
6. Epist.

Obesse autem laboriosa uirtutis uia bo-
nis, atq; e contra prodesse uoluptuosa uita
malis, nisi animus foret immortalis, In
Com. Plat.

Virtus militaris experientia in bello.

VISVS.

Visus quia sensualis lux est, tamen sensi-
bilem accipit, datq; splendorem, hunc sen-
sualem quandam lucem esse cognoscis, ul-
tia uerò inde non licet progredi, Libro de
Luminæ.

Visus habitus quo corpora discernuntur.

VITA.

Vita in uirtute quadam indiuisibili consi-
stit, Lib. 1. Theol. Plat. cap. 3.

Integrior uita est quæ tota simul est uni-
ta secum, à seipsa non distans, quàm quæ
per diuersa temporum momenta porrecta
secundum actus affectusq; intrinsecus quo-
dammodo à seipsa distrahitur, Lib. 1. Theo-
log. Plat. cap. 5.

Vera uita per se corporis est formatrix &
rectrix, ideoq; est corpore longe præstan-
tior, Lib. 5. Theol. Plat. cap. 1.

In uita præsentis uirtus nascitur & uitium,
Lib. 8. Theol. Plat. cap. 10.

Nihil autem magis seruire, nihil magis
negotiosum atque sollicitum cogitari po-
teat, quàm anxia eius uita qui sensibus tan-
quam dominus seruit, & pluribus & inia-
nis. Ac dum tyrannus insipientibus manci-
patur, sapientiæ insuper profitetur obse-
quitium. Quoscunq; igitur corpori seruire
stulte depræhenderis, sapientes esse nega-
bitis. Quos autem noueritis esse sapientes,
hos non serui sui corporis seruos, sed domi-
nos iudicabitis. Anxiè certè utuntur, qui so-
lis seruiunt corporis uoluptatibus, sed mul-
tò magis anxij, q; uoluptates infimas cum
supremis frustra copulare conantur: nam
cum nimium utrinque laborent, neutra ex
parte, uel mentis, uel corporis uoluptati-
bus perfruuntur, Lib. 5. Epist.

Tota hominum uita in hac mundi regio-
ne maligna, celestibusq; contraria menti-
bus, nihil aliud esse uidetur, quàm morbus

quidam dolorq; perpetuus, Lib. 5. Epist.

Tres esse uitas, nemo ratione uiuens du-
bitat, contemplatiua, actiua, uoluptuo-
sam, quoniam uidelicet tres ad felicitatem
uias elegerunt homines, Sapientiam, potentiam,
uoluptatem. Nos autem sapientiæ no-
mine, quodlibet liberalium artium studium
religiosumq; otium intelligimus. Sub ap-
pellatione potentie, auctoritatem in gu-
bernatione ciuili pariter atq; militari, diui-
tiarumq; affluentiam & splendorē gloriæ,
negotiosamq; uirtutem comprehendimus pu-
tamus. Sub uoluptatis deniq; cognomen-
to, quinq; sensuum oblectamenta, & labo-
rum curarumq; declinationem, contineri
non dubitamus. Primam igitur Poëtæ Mi-
neriam, secundam uerò lunonem, tertiam
Venerem nominarunt, Lib. 10. Epist.

Beatam uitam esse putamus, non uitam
talem aut talem, quasi additamēti alicuius
egenam, sed uitam ipsam summo uiuendi
gradu uigentem. Vitam, inquam, id est, ac-
tum essentia primæ directum naturaliter
in ipsum bonũ, atq; ita perfectum, In Com.
Plotin.

VITIUM.

Cum uitio oritur supplicium, Libro 10.
Theol. Plat. cap. 10.

Vitium est supplicium nascens, Ibid.

Vitij facilitatē, mox uitæ miserabilis diffi-
cultas sequitur, dolorq; perpetuus. Hinc il-
lud Pythagoræ symbolum, Animal cau-
da nigra ne tangas: hoc est, fugito uitium,
cui mentis nigredo succedit, & uoluntatis
afilictio, Lib. 3. Epistol.

ULTIO.

Vicisci cogitas? Caue moneo diligenter,
nam si ulcisci tentaueris, secundam ac ter-
tiam patiens iniuriam, ac studio perendi
alterius, ipse te perdes, ap minima iniuria
lacsita pungunt, uitamq; pungendo re-
linquunt, Lib. 3. Epist.

VNITAS.

Est unitas secundum potentiam nume-
rus omnis, Lib. 2. Theol. Plat. cap. 10.

VOLUNTAS ET VOLUNTARIUM.

Quibus uoluntas est eadem, nimium inest
& æqua similisq; uoluntas, Lib. 9. Epist.

Voluntas appetitus secundum rationem
rectum affectus rationalis, affectus cum ra-
tione secundum naturam tendens.

Voluntarium, quod seipsum ducit, quod
per seipsum eligendum, quod cogitationē
perficit.

Voluptas

VOLUPTAS.

Voluptates corporis tamdiu percipiunt, quamdiu egestas & appetitio permanet. Lib. 14. Theolog. Plat. cap. 7.

Voluptas spirituum esca quaedam est. Libro de Vita producenda, cap. 16.

Quod bonum est, bono contrarium esse nunquam potest. Voluptas autem cum plurima ac maxima bono impediatur, bono contrariam esse quis dubitet? Impediunt enim prudentiam, voluptates menti infundunt tenebras, deprauant iudicium, suisque blanditijs, ac lenocinijs quasi meretriculae quaedam mentes ad se alliciunt hominem, atque illaqueunt omnem naturam hominis in uitiorum atque scelerum luto, coenoque prosternunt. Diuine Plato in Epistola ad Dionysium inquit, Voluptas hominibus detrimentum affert, inscitiam, iniquitatem, stultitiam & petulantiam parit. Praeterea nullum bonum est, quod non aut laude, aut ueneratione dignum sit. Voluptates uero nemo sanae mentis laudat, neque quisquam, quod maximis fruatur uoluptatibus honore iudicatur dignus esse, & gloria, sed potius qui talis ut eas alto atque inuicto animo aspernetur & negligat. Lib. de Volupt.

Recte inquit Varro, Nemo sanum dicat, quod extra ipsum est. Voluptas igitur cum in corpore ac sensibus ingenta & insita sit, qui eam in bonis nostris connumerauerit, absque dubio uidebitur insanire. Libro de Volupt.

Neque igitur artem, neque rationem, neque profusus ordinem ullum sequitur uoluptas, sed potius naturae, ac sensuum repentinum, & temerario quodam impetu, quae aut certo aliquo iudicio, aut consilio excitatur in nobis, blanditur sensibus, corpus suauitate quadam delinit perniciosa, atque titillat animum effeminatum: atque e suo statu mentem rationemque dimouet. Insuper ea est bonorum natura omnium, ut futura dum sint, spem hominis erigant, cum uero adsint, tranquillum efficiant animum possidentis, ac quietum, & eo quod adest, contentum reddant, suaque expleant possessione, ut nullo ulterius egeat, nihil requirat, nihil appetat, quasi id unum possideat, quod sua sit natura sufficiens atque perfectum, quod si quid ultra desideret boni alicuius possessione fruatur, sollicitudine tamen ac molestia penitus uacare uidetur, futurae au-

tem voluptates intolerabili quodam cupiditatis ardore sensus afficiunt, cura accendunt, animum onerant sollicitudine, & (ut breui complectar, in furorem quendam rabiemque compellunt, cum uero qui eas, quarum cupiditate exarserat, uoluptates praesentes amplectitur, continuo metum unum secum suspicionemque ducunt, obcaecantque nos dum fruimur, & ad ferarum redigunt immanitatem, nedum hausta, imò (ut uerius loquar) nec adhuc primis labris degustatae incredibili quadam animum poenitentia, uerecundia, taedio, languore prorsus afficiunt, ut uerissimum sit illud Socratis in Phaedone, dolorem ac uoluptatem ex eodem capite ambo esse connexa, naturamque in unum eorum apices coniunxisse. Lib. de Volupt.

Cum bonorum atque uoluptatum dissimilem inter se naturam esse perspicuum sit, nemo profecto corporis uoluptatem, nisi qui nimium eius amicus existat, bonum dixerit. Lib. de Volupt.

Nemini dubium esse puto, quin illud ex quo mala plurima consequuntur, bonum esse non possit. Voluptatis autem gratia peccatae omnes animi perturbationes, adulteria, stupra, homicidia, furta, dissensiones, scelera denique omnia, nasci perspicuum est. Lib. de Volupt.

Cum uoluptatis usus in corpore sensibus existat, qui maxime huic deditus est, non modo non ascendit ad ea, quae meliora, diuinaque sunt, sed ne proprium quidem statum, dignitatemque retinet, ac uelut ex animo ad corpus, ex mente ad sensus, ex homine ad bestias labitur. Diuine apud Platonem Socrates in Phaedone, Voluptas, inquit, quasi clauum tenens animum affligit, atque efficit ut effectus corporea specie, ea putet esse uera, quae suadeat corpus. Libro de Volupt.

Voluptas a deorum natura sequestrata est, sed quid uerius aptiusque aduersus hanc pestem dici potest, quam quod ab Hippocrate, diuino profecto, uiro dictum fuerat? Is enim cum de Venereis uoluptate loqueretur, partem esse dixit illam morbi terribissimi, quam nostri comitalem uocant. Libro de Volupt.

Voluptas communi definitione apud Aristotelē, nihil aliud est, nisi perfectio quaedam operationis, idem autem cognitionis. Cumque omnibus sensibus uoluptas inhæreat,